

Torsdagen den 19 februari
Kl. 14.30

*Riksdagsarbetet under
återstoden av riksmötet
1986/87*

*Om Raoul Wallen-
bergs öde*

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

2 § Riksdagsarbetet under återstoden av riksmötet 1986/87

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Till kammarens ledamöter har utdelats en plan för kammarens sammanträden under tiden den 2 mars–den 5 juni 1987 och en ärendeplan för samma tid.

Såsom uttryckligen angivits på dessa planer kan riksmötet avslutas fredagen den 5 juni endast under förutsättning dels att utskottsbetänkandena föreligger senast vid de tidpunkter som utskotten uppgivit, dels att kammardebatterna under maj och juni blir något kortare än utskotten beräknat för sina resp. ärenden. Om så inte blir fallet måste kammarens arbete fortsättas efter pingsthelgen.

3 § Svar på fråga 1986/87:342 om Raoul Wallenbergs öde

Anf. 2 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jan-Erik Wikström har frågat mig vilket svar regeringen fått på sina framstötter om Raoul Wallenbergs öde och när detta svar givits.

Statsministern tog under sitt besök i Sovjetunionen i april 1986 upp frågan om Raoul Wallenbergs öde. Den 31 juli förra året lämnade Sovjetunionens ambassadör i Sverige ett muntligt svar. Det besked vi då fick uppgavs bygga på en kompletterande kontroll som sades visa att Wallenberg avlidit i juli 1947 i Ljublankafängelset, sannolikt till följd av en hjärtinfarkt. Dessa uppgifter lämnades som bekant första gången 1957.

Detta besked kastar inte något nytt ljus över Raoul Wallenbergs öde. Så länge ovissheten om Raoul Wallenberg består, kommer våra ansträngningar att skingra denna ovisshet att fortsätta.

Anf. 3 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret på min fråga.

Sovjet lämnade alltså sitt svar på statsministerns framstöt den 31 juli i fjol.

Prot. 1986/87:75
19 februari 1987

*Om utsläppen från
Volvos biltillverkning i
Göteborg*

Men Raoul Wallenbergs anhöriga underrättades om detta svar först sedan allmänheten informerats vid ett pressmöte på Sovjets ambassad i Stockholm ett halvår senare. Det är oförklarligt att UD inte tidigare tog kontakt med de anhöriga om det svar som Sovjet lämnade.

Sovjets svar var tydligen lika negativt som tidigare. Det är också lika otillfredsställande som tidigare. Därför måste ansträngningarna fortsätta att efterforska Raoul Wallenbergs öde.

I dagarna har historikern Rolf Karlbom kommit med en ytterst intressant källkritisk granskning av Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjet och de många motstridiga uppgifter som Sovjet lämnat om honom. Denna bok är värd ett noggrant studium.

De senaste uppgifter som den svenska Raoul Wallenberg-kommittén har fått tyder på att Raoul Wallenberg var i livet så sent som i juni 1986.

Häromåret lät regeringen, genom ambassadör Rune Nyström, göra en noggrann genomgång av allt material i UD:s arkiv om Raoul Wallenberg. Denna rapport har tydligen varit färdig en längre tid, men inga uppgifter har lämnats ut om vad den innehåller. Jag vill därför passa på att fråga utrikesministern vad regeringen avser att göra med denna rapport.

Om några dagar reser en talmansdelegation till Sovjet. Det blir då tillfälle att ännu en gång klargöra för de sovjetiska myndigheterna att vi i Sverige inte har gett upp hoppet om att Raoul Wallenberg skall frigges och få återvända hem till Sverige.

Den nya sovjetiska ledningen har nu ett utmärkt tillfälle att visa vad den så omskrivna öppenheten är värd. Försummelse och övergrepp som tidigare ledare har gjort sig skyldiga till kan ännu korrigeras.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1986/87:357 om utsläppen från Volvos biltillverkning i Göteborg

Anf. 4 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Viola Claesson har frågat mig vilka strängare regler regeringen nu ämnar föreslå för att få bilindustrin, närmast Volvo, att rena sina utsläpp.

Enligt gällande tillståndsbeslut får utsläppen av lösningsmedel från Volvo-Torslandaverken uppgå till 3 400 ton/år t. o. m. år 1987. För tiden därefter får utsläppen uppgå till 3 000 ton/år. Som målsättning gäller dessutom att utsläppen skall nedbringas till 2 400 ton/år fr. o. m. år 1989 och till 1 500 ton/år fr. o. m. år 1992. Förslag till hur man skall komma ned till dessa utsläppsnivåer skall redovisas före utgången av innevarande år.

Vid mina överläggningar med Volvo den 2 februari i år fick jag beskedet att bolaget arbetar med den bestämda avsikten att klara de utsläppskrav som uppställts. Jag underströk för min del att det är nödvändigt att företagen klarar de uppställda kraven inom angivna tidsgränser och även i övrigt driver på arbetet att klara stränga krav vad gäller inre och yttre miljö. Jag kommer att hålla mig noga underrättad om hur bolaget lyckas med detta arbete.

Anf. 5 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Volvo-Torslandaverken släpper ensamt ut 3 400 ton kolväten per år, precis som Birgitta Dahl sade. Det betyder, herr talman, närmare 1 ton kolväten per arbetstimme. Vad jag ville få svar på när jag framställde min fråga var vilken väg statsrådet är beredd att gå för att snarast möjligt tvinga Volvo att sträcka sig längre än den s. k. målsättning som Birgitta Dahl här anger. Birgitta Dahl kommer inte med några nyheter. De gränser på 3 000 ton kolväten per år som nämns i svaret angavs redan i en tidigare överenskommelse. Det Birgitta Dahl här säger innebär alltså ingenting nytt. Vad målsättningen kan komma att innebära har Birgitta Dahl också nämnt om i svaret.

Birgitta Dahl medgav i vår förra debatt här i riksdagen om utsläppen att Hisingen i Göteborg är ett av de verkligt drabbade områdena i Sverige vad gäller luftföroreningar. Volvos kolväteutsläpp innebär ett stort problem.

Enligt Birgitta Dahl har Volvo vid en rad överläggningar om biltillverkningen i Göteborg, Umeå och Uddevalla fått i läxa att redovisa hur man på ett konkret sätt kan förbättra verksamheten. Företaget har fått det uttryckliga beskedet att det långsiktigt inte kan vänta sig något annat än att strängare regler kommer att fastställas. Men vad vi inte alls får veta genom svaret är på vilket sätt regeringen tänker tvinga Volvo och andra biltillverkare att använda helt andra metoder för att minska kolväteutsläppen. Nog vet Birgitta Dahl att det finns sådana metoder, som kan användas vid bl. a. karossmåleri. De metoder som Volvo i dag tillämpar förorsakar väldigt kraftiga kolväteutsläpp, något som är allvarligt för befolkningen på Hisingen.

Anf. 6 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag får lov att påminna Viola Claesson om att vi har miljöskyddslagen, som riksdagen beslutat om. Enligt den skall koncessionsnämnden för miljöskydd fastställa kraven. Om de överklagas till regeringen, kan regeringen ta ställning. Nu gäller det att förmä Volvo att uppfylla de krav som koncessionsnämnden har ställt upp. Det är detta diskussionen gäller.

I mitt svar har jag redovisat på vilket sätt vi arbetar för att göra klart för Volvo att det inte är någon idé att försöka få någon lindring av kraven och att företaget dessutom bör sträva efter att komma längre. Jag har, herr talman och ärade ledamöter, för avsikt att driva på allt vad jag kan men iakttä de lagar och regler för regeringens och myndigheternas arbete som riksdagen fastställt.

Anf. 7 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag fick för mig, vid förra tillfället vi debatterade, att Birgitta Dahl faktiskt hade läxat upp Volvo och att det vid överläggningen den 2 februari verkligen skulle komma ut något riktigt konkret utöver det som vi redan visste i fråga om koncessionsnämndens krav.

Vad jag frågar efter är vad denna uppläxning egentligen kommer att leda till när det gäller rejäla tag. Jag uppfattade det sätt att diskutera med Volvo och ställa hårda krav som miljöministern har gett uttryck för här förut som ett mycket rakryggt agerande.

När opinionen trycker på påverkas Volvo – precis som regeringen och statsrådet. Volvo har t. o. m. uttalat att man efterlyser en förbudslagstiftning när det gäller kolväteutsläpp kopplade till karosserimåleriverksamheten. När tänker Birgitta Dahl och regeringen komma med en sådan förbudslagstiftning – som vi alla hoppades på när vi ställde de här frågorna?

Anf. 8 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag är inte den som märker ord i onödan. Men Viola Claesson använde ordet "uppläxning", och en bibliotekarie skall ju kunna språket väl.

Jag grälar inte med folk och företag mer än nödvändigt. Vad jag sade i debatten var att Volvo hade fått i läxa – vilket är en annan sak, även om det i och för sig var mycket stränga ordalag – att visa hur man skall bära sig åt för att klara de krav som koncessionsnämnden har ställt, vid de tillfällen då Volvo kommit till mig för att begära att få slippa de kraven.

Det är det första steget. Vi kommer successivt att skärpa kraven. Detta har jag också klargjort i de samtal som jag haft med företrädare för Volvo och för andra företag, och som varit allvarliga men inte varit några gräl.

Anf. 9 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Att ge en av Sveriges största koncerner någonting i läxa uppfattar jag som ett mycket kraftfullt agerande från ett svenskt statsråds sida. Just därför väntade jag mig också kraftfulla åtgärder om nu inte Volvo kunde visa på något resultat.

Jag fick uppfattningen att just denna överläggning den 2 februari skulle komma att avgöra vilka åtgärder som skulle vidtas gentemot Volvo, eftersom Volvo nu inte svarat mot förväntningarna, eller rättare sagt kunde sin läxa mycket dåligt – så har jag uppfattat saken.

Vad anser nu Birgitta Dahl om en förbudslagstiftning, som t. ex. skulle innebära att man tvingas gå över till vattenburna lacker i den aktuella verksamheten? Detta är ju fullt möjligt – eller hur?

Anf. 10 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Som framgår av mitt svar löper tiden för läxans fullgörande ut i och med utgången av 1987. Vad jag gjorde den 2 februari var att kontrollera att eleven arbetade för fullt och att driva på läxarbetet. Jag kunde faktiskt också konstatera att jämfört med tongångarna förra våren har det skett en förändring. Jag har alltså gott hopp om eleven.

Anf. 11 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Det mest konkreta som kan hända utöver koncessionsnämndens krav och som skulle kunna innebära något nytt är ju att regeringen och Birgitta Dahl säger: Nu är det dags att gå över till sådana lacker som inte leder till kolväteutsläpp. Varför skall man återigen bevilja så långa tidsfrister som Birgitta Dahl nu pekar på när det går att komma fram snabbare?

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 12 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att tillgodose miljösäkerheten när det gäller bensintillsatser.

Enligt den nya kemikalielagstiftningen är den som tillverkar eller importerar en kemisk produkt skyldig att göra tillfredsställande utredningar och undersökningar av hälso- och miljöriskerna. Detta skall göras i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. När nya kemiska produkter marknadsförs skall alltså tillräckligt bedömningsunderlag finnas, så att varan enligt gjorda undersökningar kan hanteras på ett från hälso- och miljösynpunkt acceptabelt sätt. Kemikalieinspektionen är ansvarig myndighet. Dessa bestämmelser är bl. a. tillämpliga på bensintillsatser.

Naturvårdsverket gör för närvarande i samarbete med kemikalieinspektionen en kartläggning av olika bensintillsatser och deras påverkan på bl. a. utsläpp och hälsorisker. Arbetet syftar till nya föreskrifter för motorbensin.

Beträffande det aktuella fallet har naturvårdsverket krävt att Statoil och OK redovisar det underlag som finns för hälso- och miljöriskbedömningen. Eftersom det hittills presenterade underlaget inte varit tillfredsställande har verket preciserat sina krav på undersökningar. Naturvårdsverket har även utgått från att inga ytterligare mängder av det aktuella ämnet tillsätts bensinen förrän ny dokumentation föreligger.

Departementet har varit i kontakt med OK och Statoil för att förvissa sig om att några ytterligare tillsatser inte används för närvarande. Jag förutsätter att oljebolagen stoppar fortsatt tillförsel tills ett tillfredsställande underlag redovisats.

Anf. 13 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka miljö- och energiministern för svaret.

Bakgrunden till min fråga är att Statoil för en tid sedan gick ut med en vild reklamkampanj för sin nya bensin med tillsatser, s. k. additiver. Naturvårdsverket reagerade då omedelbart, eftersom det inte gjorts några förundersökningar om produktens eventuella miljöfarlighet – detta trots att lagen om kemiska produkter stadgar att sådana förundersökningar skall göras och trots att det finns en frivillig överenskommelse inom branschen om att inte använda additiver innan en förundersökning genomförts. Jag finner det särskilt anmärkningsvärt att ett av de bolag som så uppenbart nonchalerat lagstiftningen är ett statligt företag. Flera andra bensinbolag har avvaktat när det gäller att använda tillsatser.

Historien fick dock ett bra slut. Varken Statoil eller OK kommer nu att sälja den nya bensinen förrän naturvårdsverket har godkänt förundersökningsresultaten. Det är naturligtvis tillfredsställande, men jag utgår från att Birgitta Dahl bevakar att så inte heller sker. Såvitt jag vet är detta allra första gången som verkan av den nya lagstiftningen prövas, och därför är det särskilt viktigt att det visar sig att lagstiftningen verkligen har kraft.

Anf. 14 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag delar helt Maria Leissners uppfattning att detta är ett typfall för hur det absolut inte får gå till. Dess bättre är det också ett fall som visar att myndigheterna ingriper. Jag kan lova att vi inte kommer att släppa frågan förrän vi har fått ett eftertryckligt bevis för att man i fortsättningen inte kommer att kunna agera på det här sättet.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1986/87:360 om bostadsförbättringsverksamheten i storstadsområdena

Anf. 15 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Kjell A. Mattsson har frågat mig om vilka åtgärder regeringen ämnar vidta i avsikt att uppfylla riksdagens beslut om ombyggnadsvolymens omfattning i storstadsområdena.

Bakgrunden till frågan är att regeringen i höstas begärde och fick riksdagens bemyndigande att besluta om ramar för statens stöd till bostadsförbättring på orter med överefterfrågan i byggandet. Sådana begränsningar får beslutas av två skäl. Stödet får för det första begränsas om det behövs för att skapa förutsättningar för en tillräcklig nyproduktion av bostäder. Stödet får för det andra också begränsas om det av annat skäl är nödvändigt för att nå balans på byggmarknaden.

Bostadsutskottet anförde i sammanhanget att det fanns anledning att noga överväga i vilken omfattning och efter vilka riktlinjer ram begränsningarna borde beslutas. Stor hänsyn borde därvid tas till såväl den pågående som den förestående ombyggnadsverksamheten. Eventuella beslut som innebär att den av kommunen planerade ombyggnadsverksamheten skjuts upp bör noga övervägas för att undvika att väl dokumenterade ombyggnadsbehov får stå tillbaka. Hänsyn bör också tas till sysselsättningen på byggarbetsmarknaden. Detta gav riksdagen regeringen till känna.

Vad som sades i debatten när riksdagen behandlade propositionen om bostadspolitiken får mig att tro att Kjell A. Mattsson delar bedömningen att vi nu på olika sätt måste söka begränsa det övriga byggandet i storstadsområdena. Det är nödvändigt för att få en balanserad utveckling av byggandet och ge bättre förutsättningar för den bostadsproduktion vi behöver. Vad Kjell A. Mattssons fråga gäller är alltså enbart hur dessa begränsningar genomförs.

Regeringen har tills vidare satt begränsningar i kraft bara i de tre mest överhettade storstadsområdena – Stockholm-Uppsalaområdet, Göteborgsområdet och Malmöområdet. Det innebär att ca 60 % av ombyggnadsverksamheten ligger utanför ram begränsningarna.

Regeringen har också beslutat att inom dessa områden lägga restriktioner enbart på stödet till ombyggnader – inte på stöd till reparationer och underhåll. Det innebär att alla akuta åtgärder kan genomföras. Regeringen har velat undvika begränsningar som skulle kunna leda till kapitalförstörelse.

Regeringen har vidare tagit fasta på vad riksdagen har uttalat om att ram begränsningarna bör genomföras på ett sätt som så långt möjligt minskar

störningar för den av kommunen planerade ombyggnadsverksamheten. Regeringen har därför i beslut den 5 februari 1987 gett direktiv till länsbostadsnämnderna att följa kommunala bedömningar vid urvalet av vilka projekt som i första hand skall komma i fråga.

Regeringen har slutligen tagit fasta också på vad riksdagen har uttalat om hänsynen till sysselsättningen. Regeringen har gett länsbostadsnämnderna möjligheter att efter samråd med bl. a. länsarbetsnämnderna höja ramarna med en volym som motsvarar 20 % av 1986 års totala ombyggnadsvolym om det behövs av sysselsättningskäl. Därmed har regeringen velat ta särskild hänsyn till de inte få, men ofta små byggföretag som är specialiserade på ombyggnad och inte orkar med att ta sig an nybyggnadsprojekt.

I debatten hävdas redan nu – i februari 1987 – att regeringens åtgärder leder till ett näst intill omedelbart stopp för ombyggnandet och till en snabbt uppkommande sysselsättningskris.

Jag tycker att dessa påståenden är mycket för tidigt framförda och knappast heller trovärdiga. Syftet med regeringens åtgärder är att få efterfrågan att ändra inriktning, så att byggsektorn nu på allvar tar sig an de stora bostadsbyggnadsbehov som vi alla väl känner till. Självfallet kommer olika aktörer att behöva ändra sin planering. Det är det vi är ute efter. Vad vi måste vara uppmärksamma på är att det vi begär av dessa aktörer inte är orimligt i förhållande till målen och att vi således inte i onödan ställer byggare och byggnadsarbetare inför svårigheter.

Nybyggnadsprojekt påbörjas inte över en natt. Men lika litet kommer alla de ombyggnadsprojekt som redan fått klartecken – och den stocken växte kraftigt under slutet av år 1986 – att avvecklas under den tid vi närmast har framför oss.

Regeringen tar bostadsförsörjningsproblemen i dessa områden på allvar. Vi måste ge kommunerna förutsättningar att klara av dessa problem. Regeringen kommer genom sin byggministergrupp – och i Stockholm dessutom genom den särskilda delegationen för ökat bostadsbyggande – att noga följa den fortsatta utvecklingen. Regeringen kommer därvid naturligtvis att även uppmärksamma vad riksdagen har gett till känna.

Anf. 16 KJELL A. MATTSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka bostadsministern för ett utförligt svar på min fråga.

Riksdagen beslutade ju vid plenum den 16 december att ge regeringen begärt bemyndigande att reducera ombyggnadsverksamheten för år 1987. Vi som då utgjorde majoriteten och var överens om att regeringen skulle få detta bemyndigande var också överens om att ge regeringen till känna det som bostadsministern nämnde i sitt svar till mig, nämligen att man skulle ta stor hänsyn till pågående och förestående ombyggnadsverksamhet, att man inte skulle störa den kommunalt planerade ombyggnadsverksamheten och att man skulle ta hänsyn till sysselsättningen på byggarbetsmarknaden m. m. När vi efter riksdagsarbetets start i januari fick del av regeringsbeslutet, som var daterat redan den 18 december, stod det klart att regeringen gjort en nedskärning i storstadsområdena till 30 % av 1986 års volym.

För min del anser jag att det är en för stor nedskärning i förhållande till vad

som avsågs i riksdagens uttalande, där vi tillhöll regeringen att utnyttja fullmakten med försiktighet. Jag tycker att regeringen har överutnyttjat detta bemyndigande och gjort en alltför drastisk nedskärning. Den ryckighet som har präglat politiken på detta område förstärks därmed ytterligare.

Nu får jag i svaret besked att regeringen därefter har vidtagit en rad åtgärder, bl. a. för att ge – såvitt jag förstår – länsbostadsnämnderna i de tre storstadsområden som har fått nedskärningar av sina ombyggnadskvoter möjligheter att av sysselsättnings-skäl öka på dessa upp till ytterligare 20 % av 1986 års totala ombyggnadsvolym. Det är ju bra att regeringen har vidtagit åtgärder för att korrigera beslutet.

Min synpunkt var emellertid att man här inte hade tagit hänsyn till de farhågor som både bostadsutskottets och kammarens majoritet uttalade när det gällde att ge regeringen fullmakt att begränsa ombyggnadsverksamheten.

Anf. 17 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag har redan betygat att vi har samma mening i den här frågan. Vi vill båda åstadkomma en förändring från ett kraftigt ombyggnade till nyproduktion av bostäder. Ingen av oss vill åstadkomma arbetslöshet för byggarbetare eller övriga som är verksamma i branschen.

Det är också med denna utgångspunkt som regeringen har försökt hantera ärendet. Det är visserligen sant som Kjell A. Mattsson säger, att vi gjorde en ganska kraftig neddragning till 30 %, men i gengäld omfattade riksdagens beslut både ombyggnad och underhåll under det att vi lät underhållet stå helt utanför denna neddragning, vilket jag tror är viktigt ur kapitalförsäkrings-synpunkt. Det var också väsentligt med hänsyn till boendekostnadernas utveckling att vi gjorde så.

I övrigt kan jag säga till Kjell A. Mattsson att varken han eller jag torde behöva hysa någon oro för den närmaste tiden. Bara som en upplysning kan jag tala om för Kjell A. Mattsson att det i december månad 1986 i Stockholm beviljades lika mycket ombyggnadslån som på ett halvår tidigare. I Göteborg var man inte lika våldsam, men 25 % av ett helt års ombyggnadsverksamhet beslutade man där i december månad. Detta tyder på att byggföretagen har fullt upp att göra och att det tar litet tid innan vi får se de effekter som vi båda önskar.

Som jag redan har sagt, kommer vi att följa upp detta, och jag kan försäkra Kjell A. Mattsson att vi lägger ned stort arbete på att försöka ha grepp om utvecklingen och vidta åtgärder om så skulle visa sig erforderligt.

Anf. 18 KJELL A. MATTSSON (c):

Herr talman! Jag kan förstå att det blev mycket ansökningar om lånebeslut i december. Företagen var naturligtvis rädda för regeringens ryckighet och visste inte vilka åtgärder den skulle komma att vidta i anledning av att den fick detta bemyndigande.

Vi har självfallet tyckt – vi har ju anslutit oss till beslutet – att det fanns behov av att i viss mån dämpa denna verksamhet. Vad jag framför allt har velat fästa uppmärksamheten på i den här frågan är emellertid de problem som kan komma att uppstå för byggarbetskraften, för byggföretagen och för all planering av den typ där man vill göra ganska omfattande förändringar i

ett bostadsområde, inte enbart av teknisk art utan också för att få det att fungera väl socialt.

Jag konstaterar att regeringen tydligen har tagit intryck av diskussionen och vidtagit en del åtgärder för att korrigera sitt decemberbeslut.

Anf. 19 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Kjell A. Mattsson återkommer ständigt till klyschan om ryckighet i politiken. Menar Kjell A. Mattsson att vi borde ha fört en politik som inte hade kontakt med verkligheten för att få en mindre ryckig bostadspolitik? Det är verkligheten som påverkar förhållandena. Skulle vi inte ha vidtagit några förändringar från den tidpunkt då det fanns 40 000 tomma lägenheter i landet fram till den tidpunkt då vi har en efterfrågan i Stockholm på 128 000 lägenheter? Det är väl alldeles självklart att vi måste handla utifrån de förutsättningar och den efterfrågan som föreligger.

Dessutom är det inte så, Kjell A. Mattsson, att byggföretagen kunde passa på att få igenom sina lån. Vi aviserade nämligen först i november månad att vi skulle vidta den här typen av åtgärder, och Kjell A. Mattsson vet precis lika bra som jag att på den tiden hinner inga byggföretag projektera några ombyggnader. Snarare var det så att länsbostadsnämnderna gjorde vad de kunde för att bifalla de ansökningar som låg inne, och därigenom fick vi denna anhopning.

Anf. 20 KJELL A. MATTSSON (c):

Herr talman! Jag tycker jag har starka skäl för att karakterisera politiken som ryckig. Under några år när det inte har funnits intresse för eller behov av att bygga nya bostäder har från regeringens och departementets sida just ROT-programmet framställts som det stora. Man har sagt att det var framför allt detta som behövdes. Nyproduktionen var inte lika viktig längre. Om man över årsskiftet byter fot och skär ned verksamheten med 70 %, kan detta absolut klassas som ryckighet.

Anf. 21 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag tycker att Kjell A. Mattsson ger en riktig karakteristik av vad som har hänt. Hans påstående om att detta är ryckighet tar jag snarast som beröm. Det vore ju en förfärlig bostadspolitik om vi skulle handla helt i konflikt med verkligheten, om vi t.ex. skulle sätta i gång ett omfattande byggande när 40 000 lägenheter står tomma eller sluta med nyproduktion när det blir efterfrågan på bostäder. Jag tycker alltså att Kjell A. Mattsson har gjort en alldeles korrekt beskrivning av verkligheten. Vi måste, som sagt, handla i förhållande till verkligheten.

Både Kjell A. Mattsson och jag kan beklaga att verkligheten förändrats så snabbt. Men hela den bild som har gällt under den här tiden – under mitten av 1980-talet – är ett uttryck för att vi har fått en bättre allmän ekonomisk utveckling, som har genererat efterfrågan.

Anf. 22 KJELL A. MATTSSON (c):

Herr talman! Det viktiga är naturligtvis de korrigeringar som regeringen har gjort för att effekterna av beslutet i december inte skall bli alltför svåra.

Självfallet skall man anpassa sig till verkligheten. Vad jag pekade på var de överdrifter i argumenteringen som man från regeringens sida har använt sig av när man talade om att det var ROT-programmet som var det stora inom bostadssektorn och att nyproduktion inte längre var så viktig. Men sedan vänder det alltså helt hastigt. Nu måste man skära ned mycket drastiskt för att återigen få ett utrymme för nyproduktion. Det tyder inte på någon särskilt god bedömning av vad som erfordrats för bostadsmarknaden.

Anf. 23 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag måste ändå få säga – eftersom Kjell A. Mattsson nu lägger ned så stor omsorg på och visar en sådan oro över att vi skär ned ROT-programmet – att de borgerliga partierna varje år har motionerat om att ROT-programmet skulle avskaffas. Vad skulle det ha inneburit? Och nu företräder Kjell A. Mattsson de borgerliga och beklagar att vi drar ned ROT-programmet.

Anf. 24 KJELL A. MATTSSON (c):

Herr talman! Nu påstår bostadsministern något som är felaktigt. Vi i centerpartiet har i varje fall inte sagt att ROT-programmet skall avskaffas. Däremot har vi sagt att det finns en del åtgärder i ROT-programmet som inte är bra, t. ex. att man stimulerar sammanslagningen av små lägenheter.

Anf. 25 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Det finns ingenting i ROT-programmet som stimulerar en sammanslagning av små lägenheter. Man kan med ROT-programmets hjälp bygga lägenheter på 29 kvadratmeter. Tycker Kjell A. Mattsson att det är för stora lägenheter?

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1986/87:374 om visst uttalande av Carl Bildt

Anf. 26 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Åke Gustavsson har ställt en fråga med anledning av ett uttalande av Carl Bildt för Dagens Nyheter angående regeringens förmåga att fatta nödvändiga beslut i en för nationen mycket allvarlig situation. Åke Gustavsson frågar om jag avser vidta några åtgärder med anledning av moderatledarens uttalande.

Jag har inte för avsikt att vidta någon åtgärd med anledning av moderatledarens uttalande.

Frågan handlar om en kritisk beslutssituation för varje regering, nämligen om och när mobilisering skall anbefallas.

I vår försvarsplanering utgår vi från att någon form av förvarning erhålls inför en utveckling som skulle leda till ett väpnat angrepp.

Denna förvarning skall utnyttjas för att öka beredskapen och, om så erfordras, besluta om allmän mobilisering.

Carl Bildt gör gällande att det finns en risk att regeringen inte kommer att

ge order om mobilisering i ett krisläge. Det finns inga som helst belägg för ett sådant påstående. Och jag vill med kraft tillbakavisa insinuationerna.

Anf. 27 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka försvarsministern för svaret, som i sig är en klar markering.

Det var med stor förvåning jag konstaterade att det i Dagens Nyheter i söndags ställdes en fråga, med utgångspunkt i att det finns vissa typfrågor som anses skiljande mellan de politiska blocken: "Många officerare är oroliga över att regeringen inte kommer att ge order om mobilisering i tid i ett krisläge?" På denna fråga svarade moderatledaren: "Ja, vi ska vara medvetna om att det finns en sådan risk."

Denna insinuation att regeringen skulle kunna drabbas av handlingsförlamning är desto mera förvånande som försvarskommittén nyligen lade fram ett betänkande där inte något parti ifrågasatte detta. Helt plötsligt ifrågasätts nu om regeringen över huvud taget skulle klara av att fatta ett mobiliseringsbeslut.

Den person som har föranlett min fråga har inte möjlighet att delta i denna debatt, men jag vill allmänt säga att man skall vara försiktig med att i inrikespolitiskt partinit försöka skapa osäkerhet om landets handlingsförmåga gentemot andra nationer. Insinuationen är allvarlig, men dess bättre visar försvarsministerns besked här i dag att den saknar all grund. Jag tackar för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1986/87:373 om arbetsmarknadssituationen för kvinnor i Norberg

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Margareta Hemmingsson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att förbättra arbetsmarknadssituationen för kvinnorna i Norberg.

Frågan är ställd mot bakgrund av ASEA:s aviserade nedläggning av ASEA-Ledningsnät i Norberg med anledning av att Volvo fr. o. m. den 1 juli 1987 planerar att byta underleverantör.

Enligt vad jag har erfarit har Volvo och ASEA träffat en överenskommelse som innebär att ett visst antal arbetstillfällen kommer att kunna bibehållas i Norberg under ytterligare ett år, dvs. fram till den 30 juni 1988.

ASEA-Ledningsnät är en av de industrier som ASEA lokaliserade till Norberg som ersättning för de arbetstillfällen som försvann när Spännarhyttan lades ned. ASEA lokaliserade dessutom ytterligare två företag till Norberg, nämligen ASEA-Installation med ca 10 anställda och ASEA-Service med 23 anställda. Av dessa har ASEA-Installation upphört med sin verksamhet.

Som ersättning för de ca 270 arbetstillfällen som gick förlorade när Spännarhyttan lades ned, har ASEA alltså sammanlagt i dagsläget bara

Prot. 1986/87:75
19 februari 1987

*Om arbetsmarknadssi-
tuationen för kvinnor i
Norberg*

lyckats skapa ca 90 arbetstillfällen. Av dessa kommer således ca 65 att försvinna om ASEA-Ledningsnät upphör den 30 juni 1988.

Det finns anledning att se med allvar på kvinnornas sysselsättningssituation i Norberg. Forskning av bl. a. Arbetslivscentrum visar att kvinnor ofta drabbas hårdare än män vid företagsnedläggelser. Kvinnor är också mer lokalt bundna, vilket kan bidra till svårigheter att finna ett nytt arbete.

Jag utgår från att ett så stort företag som ASEA tar sitt ansvar för sysselsättningen i Norberg genom att medverka till att produktion av betydande omfattning lokaliseras till kommunen.

Anf. 29 MARGARETA HEMMINGSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Jag hoppas också att ASEA tar sitt ansvar. Kvinnorna på ASEA-Ledningsnät i Norberg funderar över om de nu kommer att ta sysselsättning från andra kvinnor i Bergslagen. De funderar över om de skall få jobb i Ludvika eller Västerås. Många av dem är unga och småbarnsföräldrar, några är ensamstående kvinnor. De funderar: Kan jag i så fall ta detta jobb? Kan jag i så fall klara resorna till och från min arbetsplats?

Jag funderar också litet grand över Volvos ansvar. Volvo, som förra året gjorde en vinst på närmare 7 miljarder kronor och som får stora statliga subventioner för en ny bilfabrik nere på västkusten, lägger nu ned på flera håll i Bergslagen. Vi undrar naturligtvis om jobben försvinner från Bergslagen ner till den nystartade fabriken.

Att vara underleverantör till ett stort företag är en svår uppgift. Det blir en pressad arbetsmarknadssituation. Det blir enahanda jobb. Under en tid av närmare ett halvår har 15 arbetstillfällen försvunnit från ASEA i Norberg – som har anknytning till Volvo. De som har anställts har blivit anställda på konstiga villkor med deltid, några på s. k. vikariat.

Arbetsmarknaden i Norberg är heller inte så stor. De allra flesta kvinnorna söker sig inte ens ut på arbetsmarknaden och närmare 22 % av unga kvinnor mellan 20 och 24 år är tillfälligt sysselsatta.

I budgetpropositionen pekar arbetsmarknadsministern dels på möjligheterna att med förnyelsefonderna hjälpa kvinnor i utsatta positioner, dels på utvärdering som sker av könskvoteringsreglerna för regionalpolitiska medel. Jag skulle vilja fråga om arbetsmarknadsministern anser att en viss del av de pengar som satsas i Bergslagen bör gå direkt till kvinnor med hänsyn till deras utsatta position?

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! När det gäller vissa av de särskilda regionalpolitiska medlen finns en könskvotering i det regelsystem som redan gäller. Minst 40 % av vardera könet skall anställas för att det skall utgå lokaliseringstöd. Jag utgår från att den regeln tillämpas. Det kan naturligtvis finnas anledning att göra undantag i enskilda fall.

Övriga stödmedel har vi inte specialdestinerat med särskilda kvoteringsregler, men det har framgått i en rad olika sammanhang att regeringen anser att kvinnorna i Bergslagen måste få en mycket stor del av dessa medel. När vi

har diskuterat kvinnornas situation, har vi försökt finna nya vägar och metoder att arbeta efter. Bl. a. pågår ett nordiskt s. k. brytprojekt – ett projekt som går ut på att förändra kvinnornas arbetsmarknad. Just den svenska delen av det här projektet är förlagd till ett område som bl. a. omfattar Norberg. Projektet har nyligen påbörjats, och vi har därför ännu inte fått några erfarenheter av det.

Jag tror att vi ibland behöver särskilda regler för att göra kvinnornas arbetssituation bättre än den är i dag. Bl. a. det är bakgrund till att vi, när vi har diskuterat de s. k. inskolningsplatserna, har sagt att hälften av dem skall tillfalla de unga flickorna.

Anf. 31 MARGARETA HEMMINGSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för att arbetsmarknadsministern också understryker detta. Jag hoppas att de berörda företagen inser att de har en del av ansvaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1986/87:358 om innebörden av begreppen trovärdig/icke trovärdig vid prövningen av asylärenden

Anf. 32 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Viola Claesson har frågat mig vilken den juridiska grunden är för myndigheternas beteckning "trovärdig"/"icke trovärdig" i olika asylärenden.

Av förvaltningslagen framgår att när en myndighet avgör ett ärende skall beslutet innehålla de skäl som har bestämt utgången. Om en utlänning, som söker tillstånd att få stanna i Sverige, lämnar uppgifter som bedöms vara oriktiga och om den bristande trovärdigheten är avgörande för utgången i ärendet, skall utlänningen upplysas om detta i beslutet.

Till grund för bedömningen i det enskilda fallet ligger inte enbart de uppgifter utlänningen har lämnat i ärendet utan även de kunskaper beslutsmyndigheterna har om förhållandena i andra länder. Det kan vara kunskaper från bl. a. svenska beskickningar och som avser de politiska förhållandena i landet, hur rättsväsendet är uppbyggt där och hur det fungerar m. m.

Det är relativt vanligt att olika dokument åberopas till stöd för ett påstående om politisk förföljelse. Det kan röra sig om intyg om medlemskap i ett visst politiskt parti, intyg om politisk verksamhet eller liknande. I vissa fall kan man – på grund av utlänningens egna uppgifter om politisk verksamhet, passinnehav, hur resan ut ur hemlandet har gått till osv., ställda mot kunskaperna om landet i fråga – konstatera att utlänningens uppgifter i något väsentligt hänseende inte är sanna. Det förekommer även att utlänningen lämnar helt motstridiga uppgifter. Resultatet i dessa fall kan då bli att den sökande inte bedöms ha skäl för att få stanna här. Utlänningen har då rätt att få veta att uppgifterna bedömts vara inte trovärdiga.

En sådan trovärdighetsbedömning är inget speciellt för utlänningsären-

den. Den förekommer i andra förvaltningsärenden och i mål vid domstolar-
na. När den ligger till grund för hur avgörandet slutar brukar detta redovisas
också i t. ex. domskälen.

I andra fall kan man på motsvarande sätt konstatera att utlänningens
uppgifter att han löper risk för politisk förföljelse är trovärdiga och
tillräckliga. Utlänningen får då stanna i Sverige. Detsamma gäller även för
den utlänning där vi inte med säkerhet kan utesluta risk för förföljelse.

Avslutningsvis vill jag även nämna att varje enskilt utlänningsärende i
regeringskansliet prövas för sig och att prövningen är ytterligt noggrann, inte
minst i de fall där trovärdigheten är utslagsgivande.

Anf. 33 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

De två personer jag nämnt i min fråga till Georg Andersson, kurderna
Yelken och Özdemir, har nu levt underjordiskt i Sverige i åtta månader. Alla
deras vänner vet att de plågas av mardrömmar, varvat med sömnlöshet och
depressioner, under sina försök att ständigt byta gömställen. Detta är
förnedrande inte bara för dessa drabbade utan, som jag ser det, också för det
svenska samhället.

Den turkiska regimen är mycket brutal. De flesta partier förbjudna. Enligt
uppgifter har 1 800 personer försvunnit efter att ha arresterats av polisen, 400
personer har dött under tortyr och runt om i Turkiet sitter många tusen
politiska fångar, som utsätts för övergrepp som oppositionella.

Jag vill ha ytterligare klarlägganden. Jag tycker inte att svaret är tillräckligt
med utgångspunkt i att jag frågat efter den juridiska grunden i bedömning-
arna.

Det sägs i Georg Anderssons svar: "I andra fall kan man på motsvarande
sätt konstatera att utlänningens uppgifter att han löper risk för politisk
förföljelse är trovärdiga och tillräckliga. Utlänningen får då stanna i Sverige.
Detsamma gäller även för den utlänning där vi inte med säkerhet kan utesluta
risk för förföljelse."

Jag vill då fråga: Vet Georg Andersson med säkerhet om den organisation
till vilken dessa två kurder i Sverige hör – Folkets frihet – är tillåten att verka i
Turkiet? Kan Georg Andersson säga att dessa oppositionella kurder skulle
kunna känna sig trygga under militärdiktaturens vingar om de i dag tvingas
återvända till Turkiet?

Jag skulle mycket gärna vilja ha svar på dessa frågor. Dessutom: Om man
nu litar till ambassaden i Turkiet, undrar då inte myndigheterna i Sverige
varifrån ambassaden tar sina uppgifter t. ex. i ett sådant fall som det jag här
har tagit upp?

Anf. 34 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Viola Claesson försöker att inleda en diskussion med mig om
två enskilda ärenden. Som bekant – och jag utgår från att Viola Claesson
känner till detta – är jag förhindrad att föra en diskussion om enskilda
ärenden här i kammaren. Vi kan inte i en offentlig diskussion redovisa alla de
skäl som ligger till grund för besluten, och vi kan alltså inte föra diskussionen
på det sätt som Viola Claesson försöker göra. Sekretessbestämmelser som

har tillkommit just för att skydda utläningar gör att fullständiga skäl ofta måste utelämnas. Den enskilde har möjlighet att från invandrarverket för egen del få reda på hur invandrarverket har bedömt ärendet och vilka underlag man har haft för det.

Viola Claesson frågar om den utvisade kan känna sig trygg. Jag kan bara bekräfta att varje enskilt ärende avgörs efter mycket ingående studier och prövning. Vi försöker att inhämta information från många olika källor. Om uppehållstillstånd vägras av invandrarverket resp. regeringen och utvisning sker har bedömningen gjorts att en återresa till hemlandet kan ske utan risk för förföljelse.

Anf. 35 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag har velat ta upp flera principiellt viktiga frågor med utgångspunkt från ett fall, eftersom jag har mycket information om just det. Jag har alltså frågat: Varifrån tar exempelvis den ambassad vi har i Turkiet sina uppgifter, som sedan ligger till grund för svenska myndigheters agerande? Det gäller inte bara det här fallet; det gäller även många andra. Att en ambassad slentrianmässigt inhämtar uppgifter från resp. lands myndigheter – i detta fall den turkiska polisen – anser jag vara jämförbart med att gå till bödeln för att förhöra sig om offrets hederlighet. Det kan ju bara inte få vara så. Vart går man i så fall sedan för att kontrollera de uppgifter som polisen och andra delar av etablissemanget i ett land som Turkiet har lämnat? Jag skulle vilja ha svar på den frågan.

Och, Georg Andersson, nog är det en principiell och inte en enskild fråga, huruvida den socialistiska organisationen Folkets frihet och dess medlemmar kan verka aktivt utan risk för repressalier i dagens Turkiet.

Anf. 36 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag betonade i mitt förra inlägg att prövningen sker mot bakgrund av den information och de kunskaper som myndigheterna inhämtat från många olika håll. Ambassader och beskickningar är *en* källa – vi är mycket lyhörda för andra källor som redovisar information från de berörda länderna. Det kan vara Amnesty International, det kan vara Röda korset, Rädda barnen och andra organisationer. Vi gör också i vissa fall särskilda studier genom utsända företrädare för myndigheterna.

Det är således information från många källor som bedömningen grundas på. Varje ärende avgörs för sig – det förekommer inga gruppbeslut. Det avgörande är vad den enskilde har redovisat i sitt speciella ärende: vad vederbörande har varit utsatt för, vad vederbörande riskerar mot bakgrund av sina personliga förhållanden i landet.

Anf. 37 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! En av de båda kurder som jag har tagit till utgångspunkt för den principiella diskussionen fick enligt uppgift för ett tag sedan ett brev från sin familj i Turkiet – ibland när sådana brev fram. Enligt brevet har Yelkens far gripits och torterats i 24 timmar under förhör, då den turkiska polisen ville veta var Yelken befinner sig. Han befinner sig alltså i Sverige.

Med utgångspunkt från det svar jag har fått vill jag än en gång fråga: Kan

kurder i Sverige, som i dagsläget tvingas befinna sig på flykt också här, känna sig fullständigt säkra trots att de tillhör den socialistiska organisationen Folkets frihet, om de nu tvingas åka tillbaka till Turkiet? Är det så att det anses vara en lögn när de uppger att de inte tror att de kan leva i frihet i Turkiet i dag och att de därför betraktas som icke trovärdiga? Detta är principiellt och mycket viktigt, anser jag.

Anf. 38 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Viola Claesson envisas med att försöka göra principiella frågor av två enskilda fall och åberopar dessutom särskild skriftväxling – vissa brev – i dessa fall. Alla de handlingar som har kommit in granskas och läggs till grund för den bedömning som invandrarverket resp. regeringskansliet gör. Jag kan inte gå in på enskilda delar av ett ärende. Jag vill bara än en gång upprepa att i den samlade bedömning som vi har att göra är det avgörande om det i det speciella fall, som verket resp. regeringskansliet har att avgöra, föreligger risk för förföljelse. När beslut om avslag på ansökan om uppehållstillstånd fattas har vi gjort bedömningen att risk för förföljelse i hemlandet inte föreligger i det fallet.

Anf. 39 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Det är mycket besvärligt att debattera med invandrarministern. Hela tiden förekommer glidningar mellan vad som hör till enskilda fall och vad som inte gör det, trots att jag betonar att jag använder de enskilda fallen som utgångspunkt för en principiell diskussion.

Till sist vill jag fråga invandrarministern: Anser Georg Andersson, i likhet med sin företrädare Anita Gradin, att det inte är farligare att vara kurd i Turkiet än att vara polack i Polen? Jag vet många som har grubblat över detta yttrande och som undrar om den nuvarande invandrarministern står för samma uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1986/87:359 om arbetsbelastningen på invandrarverket

Anf. 40 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig om jag har för avsikt att ta något initiativ i syfte att förstärka invandrarverkets personal.

Det ökade antalet asylsökande under de senaste åren har inneburit en mycket stor arbetsbelastning för invandrarverket. För innevarande budgetår har regeringen beviljat invandrarverket 17,7 milj. kr. utöver vad som anvisats av riksdagen. Därav avser drygt 8 milj. kr. lönedel som gör det möjligt att tillfälligt förstärka verkets personalresurser. Jag avser att inom kort föreslå regeringen att invandrarverket beviljas ytterligare tillfälliga medel för innevarande budgetår. Dessa åtgärder kommer att föreläggas riksdagen för godkännande i samband med tilläggsbudget II.

För budgetåret 1987/88 har regeringen i årets budgetproposition föreslagit att invandrarverket permanent skall tillföras medel motsvarande 44 årsar-

betskrafter. Härigenom bör det vara möjligt för verket att bibehålla större delen av den personal som under det senaste året har kunnat anställas genom tillfälliga resurstillskott.

I budgetpropositionen har också föreslagits att regeringen bemyndigas besluta om de tillfälliga resursförstärkningar som erfordras vid invandrarverket för handläggning av asylärenden och mottagning av flyktingar och asylsökande.

Det är mycket angeläget att med hjälp av en extra insatsstyrka arbeta av de balanser i asylärenden som har uppstått vid invandrarverket. Syftet är att förhindra att handläggningstiden i sådana ärenden blir orimligt lång. Så snart de praktiska förutsättningarna för en sådan extra insatsstyrka är utredda och insatsernas omfattning kunnat fastställas har jag för avsikt att föreslå regeringen att medel anvisas för detta ändamål.

Regeringen har nyligen tillsatt en särskild utredare för att se över organisation och rutiner för handläggningen av asylärenden. Utredaren skall föreslå de organisatoriska och administrativa förändringar som behövs för att förkorta handläggningstiderna i asylärenden. Vidare har regeringen tillsatt en särskild utredare som skall göra en i första hand teknisk översyn av utlänningslagen. Denna översyn har också till syfte att förkorta handläggningstiderna. De båda utredarna skall arbeta snabbt och i nära samarbete med varandra. När de lämnat sina förslag kommer regeringen att pröva om det krävs några mera långsiktiga förstärkningar av invandrarverkets resurser.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 41 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka invandrarministern för svaret.

Invandrarverket mår inte bra. Enligt en undersökning av Statshälsan uppvisar ett onormalt stort antal personer på invandrarverket stresssymptom: huvudvärk, magont, sömnsvårigheter och andra, kanske mer allvarliga, psykiska symptom.

Den exceptionella arbetssituationen medför att man tvingas slarva igenom ärenden för att ens ha en chans att hinna med. Det skapar naturligtvis en sämre rättssäkerhet för de asylsökande. Personalen tvingas också arbeta övertid t. o. m. på lördagar för att kunna hinna med, och ändå hinner man inte med. Vad beror detta på?

Enligt invandrarverkets chef har de två senaste åren inneburit en volymökning på uppskattningsvis 300–400 %, samtidigt som man har fått en resursförstärkning på 22 %. Då är det självklart att balanserna växer, att handläggningstiderna förblir oacceptabelt långa och att psykiska påfrestningar ökar på både personal och asylsökande.

Hur klarar invandrarverket sig egentligen? Jo, genom övertid och genom att överföra folk från andra verksamheter. Men snart har man uttömt de möjligheterna och det krävs kanske en annan insats.

Budgetpropositionens s. k. ökning bestod i, som invandrarministern mycket riktigt påpekar i sitt svar, endast att man permanentar de tjänster som

redan finns tillsatta på invandrarverket – dvs. i sak ingen förstärkning, ingen extra resursöverföring alls till invandrarverket.

Därför välkomnar jag det halva löftet från invandrarministern om en extra insatsstyrka och tillfälliga medel. Men jag skulle vilja fråga invandrarministern hur han å ena sidan har kunnat konstatera att det har inneburit en stor arbetsbelastning för invandrarverket med det ökade antalet asylsökande, å andra sidan i budgetpropositionen inte föreslog någon som helst real förstärkning av invandrarverkets resurser. Och jag undrar: Är det inte dags att se till att det också blir en real och inte bara en tillfällig förstärkning av invandrarverkets resurser?

Anf. 42 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag tycker att Maria Leissner gjorde sig skyldig till slarv på två punkter i sitt inlägg.

Först sade hon att invandrarverkets personal slarvar igenom ärendena. Det är farligt att sprida en sådan föreställning. Jag vill betona att invandrarverkets personal gör ett mycket ambitiöst arbete och prövar ärendena mycket noga. Dess arbete kännetecknas inte av slarv.

Personalen har en mycket pressad situation. Den har ett växande antal ärenden och mycket svåra ärenden att arbeta med, det är vi starkt medvetna om. Det är mot den bakgrunden som det har skett upprepade förstärkningar av personalen, och jag vill betona att Maria Leissners sifferredovisning är det andra slarvet i hennes inlägg.

I jämförelse med budgetpropositionen för innevarande år innebär den budgetproposition som är framlagd för kommande budgetår en ökning från 66,2 milj. kr. till 82,5 milj. kr. Det är en real förstärkning. Det är de siffrorna som skall jämföras med varandra.

Jag har i mitt svar redovisat en rad åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta. Därtill kommer det utredningsarbete som nu är igångsatt och som även det är ett led i att underlätta den arbetssituation som föreligger vid invandrarverket.

Anf. 43 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Invandrarverkets personal är naturligtvis i en fullständigt omöjlig situation. Verkets anställda kläms mellan kravet på att göra sitt jobb på ett så bra sätt som möjligt – vilket de förvisso gör, när de t. o. m. går till jobbet och sitter och arbetar på helgerna – och kravet på att hinna med ärendena, eftersom det annars skulle skapas fullständigt oacceptabla förhållanden både för de asylsökande och för annan personal ute på förläggningar och på andra ställen.

Så frågan är vem det egentligen är som har slarvat här. Jag tycker fortfarande att det är mycket underligt att det här inte kunnat förutses i budgetpropositionen, att invandrarverket ständigt skall leva under ovissheten: Kommer det tillfälliga förstärkningar eller inte? Hur skall vi kunna planera? Finns det någon möjlighet att vi någonsin får vettiga resurser så att vi kan klara av att tillgodose rättssäkerheten?

Anf. 44 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag är tacksam för att Maria Leissner nu korrigerar sig och bekräftar att invandrarverkets personal gör ett bra jobb.

Sedan vill jag upprepa att budgetpropositionen som är framlagd inför riksdagen och som skall behandlas under de närmaste månaderna innebär en real förstärkning. 44 tjänster permanentas, och det är en real förstärkning. Därtill kommer möjligheten som kan utnyttjas för tillfälliga insatser inom ramen för det bemyndigande till regeringen som har begärts.

Anf. 45 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är ett otillåtligt debattekniskt grepp att skälla mig för att tala illa om invandrarverkets personal, när det i själva verket handlar om att det är invandrarministern som är ansvarig för att invandrarverkets personal har en så oerhört svår situation för tillfället.

Det är därför jag har ställt denna fråga. Jag tycker det är orimligt att de anställda skall befinna sig i denna situation. Det är orimligt både för deras egen del som för de asylsökandes del – dessa påverkas naturligtvis också av att invandrarverket inte har tillräckligt med personal och tillräckligt med tid för att kunna ge ärendena en tillfredsställande behandling.

Därför hoppas jag att åtminstone nästa års budgetproposition kommer att innehålla någonting annat än permanentning av tillfälliga resurser.

Anf. 46 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag måste än en gång tala om för Maria Leissner att det var hon som inledde debatten med att säga att invandrarverkets personal slarvar igenom behandlingen av ärendena. Jag var angelägen om att tillbakavisa sådana påståenden.

Jag har stor förståelse för den pressade arbetssituationen vid invandrarverket, och jag har redovisat att det de facto görs kraftiga extrainsatser.

Därtill permanentar vi invandrarverkets basorganisation inför nästa budgetår. Vidare förses regeringen med ett bemyndigande om riksdagen godkänner detta.

Dessutom påbörjas en utredning för att lägga grunden för ett bättre system och en bättre ordning och arbetssituation för invandrarverket framdeles.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1986/87:363 om temporär färdtjänst i vissa fall

Anf. 47 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Ingrid Sundberg har frågat mig vilka åtgärder jag vill föreslå för att de som vill och kan arbeta inte skall tvingas avstå därifrån på grund av att de inte får ersättning för nödvändig taxitransport till och från arbetsplatsen.

I propositionen 1985/86:38 föreslog regeringen riksdagen att anta en särskild lag om försöksverksamhet inom sjukförsäkringsområdet. Riksdagen biföll propositionen. Enligt denna lag får regeringen eller den myndighet

regeringen föreskriver bestämma att ersättning skall kunna utges från sjukförsäkringen för en försäkrads merutgifter för resor till och från arbetet i just sådana situationer som Ingrid Sundberg avser i sin fråga. Sådan försöksverksamhet bedrivs för närvarande av försäkringskassorna i Göteborg, Blekinge län, Gävleborgs län, Västernorrlands län och Västerbottens län. Försöksperioden sträcker sig till den 30 juni 1987. Riksförsäkringsverket har kommit in till regeringen med en begäran om förlängd försöksverksamhet eftersom verket bedömer att erfarenheterna hittills varit goda.

Jag vill också tillägga att rehabiliteringsutredningen enligt sina direktiv har till uppgift att överväga möjligheterna att ge ersättning från sjukförsäkringen för resor eller tillfälliga arrangemang på arbetsplatsen, då den sjukas hälsotillstånd medger att han förvärvsarbetar.

Anf. 48 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka Gertrud Sigurdsen för svaret.

Fullt så här enkelt är det inte i realiteten. Teori och praktik är inte alltid detsamma.

Jag vill börja med att ställa frågan: Kommer statsrådet att göra något för att utvidga försöksverksamheten?

Om jag undantar försökslänen och i stället syftar på området närmast Stockholm, där antalet benbrott och armbrott varit ovanligt stort i år, så fungerar det i verkligheten så att man går till försäkringskassan och får fylla i ansökan om temporär färdtjänst. Då får man reda på huvudregeln, att det gäller handikapp som är bestående i minst sex månader, men att undantag kan göras för resor till arbete och högskolestudier när särskilda skäl föreligger. Särskilda skäl är att man inte har en giltig försäkring.

Har man ingen försäkring får man faktiskt ersättning från sjukkassan även i områden utanför de områden som omfattas av försöksverksamheten, om vilka riksdagen beslutat. Men om man säger att man har en försäkring och det senare visar sig att försäkringen inte gäller, då har man redan hunnit få avslag. När man vill visa att försäkringen inte gäller skall man också till legitimationsnämnden redovisa ett arbetsgivarintyg, liksom ett sjukintyg som visar att man är berättigad till sjukskrivning. Allt detta är så omständligt att man i allmänhet hinner ta bort gipset innan man fått temporär färdtjänst beviljad. Eftersom sådan inte kan beviljas med retroaktivitet, får man ingenting. Många har valt sjukskrivning och då upplevt mycket starka psykiska besvär, eftersom man tvingas vara sjukskriven, trots att man både kunnat och velat arbeta, om det bara lämnats ersättning för resorna till och från arbetet.

Anf. 49 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag kan svara ja på Ingrid Sundbergs fråga, eftersom riksförsäkringsverket i avvaktan på resultatet av rehabiliteringsutredningens arbete föreslår att försöken skall utvidgas till att omfatta hela landet med en tidsförlängning till utgången av år 1988. Sedan kommer ju rehabiliteringsutredningens förslag.

Jag sade till Ingrid Sundberg att försöksverksamheten har utfallit väl. Enligt försäkringskassornas beräkningar har det här också inneburit att

försäkringens kostnader minskat med närmare 450 000 kr. Jag noterar detta, alldeles bortsett från vad det betyder för de enskilda människorna.

Prot. 1986/87:75
19 februari 1987

Anf. 50 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag tackar socialministern, eftersom det här var glädjande uppgifter. Det är självklart att behandlingen tar en viss tid när man begär temporär färdtjänst eller ersättning, men får jag fatta statsrådet så, att ersättningen kommer att utgå för hela den tid som vederbörande har varit förhindrad att själv ta sig till och från arbetet? Kan man räkna med att kostnaderna kommer att täckas? Beträffande de fall som ligger utanför försöksverksamheten skulle jag vilja fråga om statsrådet vågar göra någon bedömning av om man skulle kunna medge retroaktivitet när gipset redan har tagits bort.

Om viss planerad försöksverksamhet med rehabilitering inom sjukvården

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1986/87:367 om viss planerad försöksverksamhet med rehabilitering inom sjukvården

Anf. 51 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Daniel Tarschys har frågat mig om regeringen nu är beredd att låta genomföra ett försök med en särskild överföring av medel från sjukförsäkringen till Bohuslandstinget för att minska kön inom landstinget när det gäller höftledsoperationer.

Svaret är nej med samma motivering som jag anfört vid de två tidigare tillfällen, den 24 oktober och den 2 december 1986, när jag besvarat likalydande frågor från Daniel Tarschys. Som jag meddelat vid en av hälso- och sjukvårdsberedningen anordnad konferens den 27 januari i år kommer regeringen under våren att lägga fram förslag om ett statligt stöd för att öka kapaciteten när det gäller höftleds-, gråstarrs- och kranskärlsoperationer. Konstruktionen av stödet kan jag inte närmare gå in på i dag.

Anf. 52 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga och för att hon så tålmodigt har diskuterat den med mig. Anledningen till att jag tålmodigt återkommer till frågan är den att jag fortfarande hoppas att regeringen skall komma fram till samma uppfattning som den som alla partier har i Göteborgs och Bohus län, nämligen att det är klokt både att spara pengar och att förkorta köerna, vilket man skulle kunna göra med det här försöket.

När vi i höstas sist talades vid om saken sade socialministern att det vore fel att öppna en andra kanal till landstingen. Landstingen har sina Dagmarpengar, och det skulle vara principiellt felaktigt om landstingen finge mer pengar för sjukvården. Nu har regeringen svängt på denna punkt och sagt att det skall komma mer pengar vid sidan av Dagmaranslaget. Eftersom argumentet för regeringens ställningstagande i höstas har bortfallit, tänkte jag att den ståndpunkt som baserades på detta argument hade uppgivits. Men nu säger

Prot. 1986/87:75
19 februari 1987

*Om den framtida
strukturen inom meje-
risektorn*

alltså socialministern att ståndpunkten står kvar, trots att argumentet har fallit bort. Om det nu är så att man kan ge pengar till landstingen vid sidan av Dagmaranslaget, skulle jag vilja fråga varför man inte kan tillåta det här försöket, som alltså skulle innebära att köerna kunde minskas samtidigt som det sparas pengar i försäkringskassan. Alla partier i Göteborgs och Bohus län tycker att det här är en bra idé. Tycker inte regeringen det också?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1986/87:372 om den framtida strukturen inom mejerisektorn

Anf. 53 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Mats O Karlsson har frågat mig om jag har någon avsikt att ingripa för att påverka den framtida strukturen inom mejerisektorn.

Mejerierna i vårt land ägs i allt väsentligt av jordbrukskooperationen, som har uttalat målsättningar i fråga om bl. a. regional utveckling och kvaliteten på våra livsmedel. Jag utgår från att jordbrukskooperationen i sin planering väger in dessa mål i avsedd utsträckning och inte agerar i motsatt riktning.

Anf. 54 MATS O KARLSSON (s):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret, även om det var i kortaste laget och för passivt enligt min mening. Det finns, som jag ser det, skäl att ha ett annat synsätt på livsmedelsindustrin än på vilken annan industri som helst – att producera livsnödvändig föda är inte detsamma som att producera något annat. Det finns därför anledning från samhällets sida att intressera sig särskilt för utvecklingen inom denna industrigen.

Kvalitetskraven måste ställas utifrån samhällliga aspekter på produktion av livsmedel. Det gör vi redan inom primärproduktionen, dvs. inom jordbruket. Där drar vi oss inte för det.

Inom jordbruket pågår en livlig diskussion om premiering genom prissättning av kvalitetsproduktion och om forskning om alternativa och miljövänligare metoder och därigenom högre kvalitet. Om inte detta följs upp i nästa led, dvs. i förädlingsindustrin, riskerar man att mycket av insatserna inom jordbruket inte tas till vara. Jag är i för sig medveten om att enligt det forskningsprogram som regeringen tog fram i fjol efter förslag från skogs- och jordbrukets forskningsråd skulle medel tillföras forskningen inom livsmedelsindustrin. Forskning är ju ett sätt för samhället att förbättra beslutsunderlaget för näringen och därigenom också påverka utvecklingen inom branscherna. Jag vill därför fråga jordbruksministern om han är beredd att särskilt stödja forskning när det gäller mjölkens kvalitet och mejeribranschens utveckling. Jag vill också fråga jordbruksministern om han inte håller med mig om synsättet, att om vi påverkar och ställer krav på jordbruket måste vi också fullfölja detta och ställa motsvarande krav på vidareförädlingen av maten.

En självklar princip i detta sammanhang måste vara att det skall finnas en närhet mellan produktion och konsumtion. Det är inte vettigt att transporte-

ra vare sig råvaror eller färdigvaror kors och tvärs genom landet. Inom vissa branscher har man redan fått göra omprövningar. Bageribranschen är ett exempel. Inom denna bransch har man nu återupptagit driften vid många småbagerier. Det gör man t. ex. inom Kooperativa förbundet. Jag skulle därför vilja att jordbruksministern utvecklar sitt svar med anledning av dessa frågor.

Anf. 55 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Som svar på Mats O Karlssons sista fråga kan jag säga att regeringen i dag har offentliggjort ett omfattande livsmedelsforskningsprogram, där tyngdpunkten ligger just på de delar av livsmedelskedjan som kommer efter råvaruproduktionen, dvs. bl. a. livsmedelsindustrin.

Jag vill också erinra om det arbete som STU bedriver för att försöka få fram metoder för en mer småskalig livsmedelsindustri, vilket är mycket viktigt.

Jag vill också tillägga att det är självklart att ägarna – i detta fall lantbrukskooperationen, som både står för råvaruledet och äger mejerierna – har ett mycket stort ansvar då det gäller att se till att de målsättningar de själva har uttalat om regional utveckling och närhet mellan råvarorna och mejerierna i möjligaste mån följs upp. Självfallet får man inte agera i motsatt riktning.

Om vi ser till livsmedelsindustrin som helhet, där det kan behöva ske neddragningar i takt med att vi skall komma i balans när det gäller överskottsproduktionen, har detta ingenting att göra med att ägarna, inom den ram som den långsiktiga efterfrågan skapar, naturligtvis skall ta det ansvar som har uttryckts i deras programmatiska uttalanden om bättre kvalitet på maten, närhet mellan producent och produktionsföretag liksom den bättre kvalitet på maten som följer av att inom de ramar som den ekonomiska utvecklingen uppställer ha mesta möjliga decentralisering. På den punkten tror jag att vi är överens.

Anf. 56 MATS O KARLSSON (s):

Herr talman! Det var sympatiskt när jordbruksministern sade att man skall lita på ägare. Jag tycker också att vi skall göra det så långt som möjligt. Men när man tar del av de visioner som Arla har presenterat blir man litet tveksam till om kvalitetskravet är Arlas bärande princip. Om man skall frakta mjölken långt utsätter man den utan tvivel för risker. Man tvingas behandla mjölken på olika sätt – det talas om ultratemperering, som innebär att konsumenten får gammal mjölk som är behandlad så att den ser ut som färsk. En sådan utveckling skall vi inte behöva acceptera.

Jag återkommer till frågan om att vi skall ha en livsmedelspolitik, inte bara en jordbrukspolitik. Där måste vi följa upp hela kedjan från primärproduktion till förädling. Jag vet att jordbruksministern tillsätter arbetsgrupper för att ta fram alternativa metoder inom jordbruket. Jag tycker att man också skulle kunna göra det i industriledet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om den planerade förändringen av tekoindustrins s. k. äldrestöd, m. m.

Anf. 57 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Ivar Franzén har frågat mig om det utredningsuppdrag som lämnats till statens pris- och kartellnämnd avseende förändring av tekoindustrins s. k. äldrestöd och delar av stödet från statens industriverk kommer att slutföras inom av regeringen fastställd tidsplan och om regeringen därefter avser att snarast återkomma till riksdagen med förslag i ärendet.

Regeringen har, som framgår av årets budgetproposition (1986/87:100, bilaga 14, s. 47) under hösten 1986 uppdragit åt statens pris- och kartellnämnd att utreda frågan om att omvandla olika stödformer för tekoindustrin till ett s. k. avskrivningslån. Uppdraget skall vara slutfört den 31 mars 1987.

Jag har erfarit att utredningen vid statens pris- och kartellnämnd genomförs enligt uppgjorda planer och att nämnden räknar med att kunna hålla den fastställda tidsplanen. Efter remissbehandling och sedvanlig beredning i regeringskansliet avser jag att föreslå regeringen att återkomma till riksdagen i frågan.

Anf. 58 TALMANNEN:

Då Ivar Franzén är förhindrad att närvara vid dagens sammanträde, medger jag att Lennart Brunander får ta emot svaret.

Anf. 59 LENNART BRUNANDER (c):

Först skall jag tacka industriministern för svaret.

Bakgrunden till frågan är det beslut som riksdagen fattade vid förra riksmötet med anledning av en motion från centerpartiet om att man skall förändra en del av stödformerna för teko till ett utvecklingslån eller avskrivningslån, hur man nu uttrycker sig. Tanken är att man på det sättet skulle göra stödet från statsmakterna mer offensivt och stimulera företagen till att investera i maskiner, byggnader och utveckling som skulle göra tekoindustrin ännu mer konkurrenskraftig än vad den redan är. Vi har 700 tekoföretag som sysselsätter 33 000 människor. Då är det viktigt att företagen blir så effektiva som möjligt. Nu lägger företagen själva ned stor energi på att de skall bli bra. Det finns all anledning att stödja dem.

Bakgrunden till frågan är också den att det funnits farhågor för att utredningen kanske inte blir färdig inom utsatt tid. På den punkten är jag alltså nöjd med industriministerns svar. Jag kan konstatera att utredningen blir klar inom utsatt tid.

Industriministern säger att han efter sedvanlig remissbehandling tänker föreslå regeringen att återkomma till riksdagen i frågan. Jag skulle vilja veta när detta blir i så fall. Mitt önskemål är att vi under vårriksdagen skall få ett sådant förslag. Är det möjligt?

Anf. 60 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Statens pris- och kartellnämnd har fått ett knappt halvår på sig att utreda frågan. Det får anses vara en kort tid med tanke på frågans vikt och det faktum att nämnden skall samråda med samtliga berörda organ. För

att regeringen skall kunna behandla frågan i samband med arbetet med förslag till budget för 1988/89 måste nämndens rapport föreligga i slutet av mars, eftersom remissbehandlingen sedan tar minst tre månader.

Anf. 61 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Tolkningen av det svaret måste bli att något förslag inte kommer att föreligga förrän under hösten. Det är naturligtvis utifrån min utgångspunkt litet sent. Men jag kan samtidigt förstå att industriministern vill remissbehandla förslaget, och om det skall ske kan knappast något förslag komma under vårriksdagen utan det måste då bli i höst.

Som jag sagt är det angeläget att förslaget kommer så snabbt som möjligt, eftersom de stödformer som vi har tänkt oss att omvandla till ett utvecklingslån undan för undan trappas ned av den socialdemokratiska regeringen. Det kommer att bli svårigheter om nedtrappningen gått alltför långt innan förslaget kommer, och därför är ett förslag i höst i senaste laget. Men om det bara kommer och är sådant att vi kan tycka det är bra, får vi vara nöjda med det.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1986/87:371 om den regionala obalansen

Anf. 62 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Marianne Andersson har frågat finansminister Kjell-Olof Feldt om vad regeringen avser att göra för att bryta den regionala obalansen vad gäller den privata tjänstesektorns koncentration till storstadsområdena. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Statens industriverk har på regeringens uppdrag gjort en kartläggning av tjänstesektorn och också lämnat förslag om åtgärder för att få till stånd en ökad geografisk spridning av tillväxten. Detta material har remissbehandlats. Arbetet med en sammanställning av remissynpunkterna pågår inom industridepartementet. Industriverkets förslag till åtgärder rör en rad olika frågor, varav en del kräver ytterligare beredning. Ställningstaganden och förslag kommer att presenteras efter hand som erforderligt beslutsunderlag kommer fram.

På några punkter har regeringen redan vidtagit åtgärder eller i budgetpropositionen redovisat förslag till åtgärder för att sprida expansionen inom de privata tjänstenäringarna ut från storstadsområdena. Jag vill här nämna de åtgärder som vidtogs under hösten 1986 för att via byggregleringen dämpa byggandet av bl. a. kontors- och industrilokaler i Stockholmsregionen. Jag vill också nämna sloandet av frisläppet av de allmänna investeringsfonderna i storstadsområdena samt förslaget i årets budgetproposition om att ge regeringen möjlighet att i vissa fall lämna offertstöd även utanför stödområdet till företag inom den privata tjänste- och servicesektorn.

Jag vill i detta sammanhang också understryka betydelsen av de i budgetpropositionen föreslagna satsningarna på att förbättra infrastrukturen i de regionalpolitiskt prioriterade regionerna för att där kunna erbjuda en

god näringslivsmiljö för företagen. Vidare vill jag nämna förslaget om ett förstärkt stöd för medflyttande till nyckelpersoner som flyttar till dessa delar av landet.

I budgetpropositionen aviserade jag också min avsikt att ta initiativ till överläggningar med företrädare för den privata tjänstesektorn om att få en ökad geografisk spridning av verksamheten från storstadsområdena till andra delar av landet.

Anf. 63 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka industriministern för svaret. Att den nuvarande befolkningskoncentrationen till storstäderna är olycklig hoppas jag att vi är överens om. Detta skapar problem både i storstäderna och i utflyttningsbygderna. Flyttningen är nu också snabbare än vad den har varit på mycket länge. Under det senaste året har en befolkning motsvarande mer än hela Dalsland flyttat till storstäderna.

Det är då viktigt att snabbt hitta förutsättningar och ge möjlighet för företag att etablera sig i skogslänen. Det är naturligt att då se på vilka sektorer som är de mest expansiva. Tjänstesektorn är en sådan.

Den privata tjänstesektorn beräknas öka med 150 000 förvärvsarbete fram till år 1995. Ca 30 % av den privata tjänstesektorns verksamhet finns i dag i Stockholmsregionen. När det gäller storstäderna totalt sett hör 47 % av tjänstesektorn dit, trots att andelen av befolkningsunderlaget är 33 %.

Av den förväntade ökningen beräknas mer än hälften ske i Stockholmsregionen. De tendenser som finns pekar på att ökningen kan bli ännu större.

Denna utveckling måste brytas. Staten måste medverka till att skapa förutsättningar för etablering utanför storstadsområdena. De åtgärder som industriministern pekar på är bra, men de är inte tillräckliga.

SIND har i de förslag man kommit fram till efter sin undersökning bl. a. pekat på att regionalpolitiskt stöd skulle kunna lämnas för byggande av kontorslokaler för uthyrning och att stödet skulle kunna användas för immateriella investeringar exempelvis i forskning och utveckling. Jag skulle återigen vilja fråga industriministern när sammanställningen av remissynpunkterna blir klar inom industridepartementet och när vi kan förvänta oss förslag i den riktningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1986/87:377 om sysselsättningen vid Centro-Morgårdshammar, m. m.

Anf. 64 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att Volvo skall ta sitt ansvar i Morgårdshammar och stoppa utförsäljningen av Centro-Morgårdshammar AB.

AB Volvo, som äger Centro-Morgårdshammar AB, har offentliggjort att man har för avsikt att sälja företaget och att förhandlingar med viss intressent inletts. Det har också meddelats att viss personalreduktion vid företaget kan komma att aktualiseras.

Eftersom förhandlingar pågår vid företaget är jag för dagen ej beredd att yttra mig närmare i denna fråga, men jag vill betona att jag följer frågans utveckling mycket uppmärksam.

Anf. 65 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret.

Jag har dock inte fått något svar på min egentliga fråga. Industriministern säger nämligen för andra året i rad att han följer frågan om Centro-Morgårdshammar med uppmärksamhet. Också vid det tidigare tillfälle Volvo genomförde stora rationaliseringar sade industriministern att han följde frågan med uppmärksamhet. Under tiden minskar personalen, och Smedjebackens kommun blöder. Faran är stor för att Centro-Morgårdshammar bara blir ett minne blott om inte någonting görs. Tydligen gör inte Volvo någonting. Volvo tar i varje fall inte sitt ägaransvar.

Från kommunen har man gjort uppvaktningar och tydligen också vänt sig till regeringen och där träffat både industriministern och finansministern, som enligt pressens uppgifter säger att de skall "tala med" Volvo. Jag vill fråga industriministern om detta är den arsenal av åtgärder som regeringen har att sätta in när det gäller den här frågan. Att man får intrycket att det är så måste bli den logiska följderna av den här långdragna utvecklingen. Har regeringen inget annat att komma med än att säga att man skall tala med Volvo och att man skall följa frågan med uppmärksamhet? Har regeringen ingen annan arsenal? Det handlar ju här om regionalpolitik och om ägarnas ansvar. Vi kan se hur allvarligt det kommer att bli framöver om ingenting görs. Det borde väl, trots att företaget är i ett förhandlingsläge, inte vara så svårt att tala om vilken linje regeringen vill driva. Volvo borde t. ex. få veta att regeringen tänker vidta åtgärder mot företaget om det inte tar sitt ägaransvar. Eller är det så att regeringen bara kan "tala med" Volvo? I så fall är det ganska allvarligt. Regeringen känner ju till förhållandena och Volvos agerande i Västerbergslagen. Volvo har dragit sig ur Fredriksberg, drar sig ur Norberg och tar över huvud taget inte något ansvar för verksamheten i Bergslagen. Det är beklagligt för hela Västerbergslagen, i synnerhet för Smedjebacken och Morgårdshammar, om regeringens arsenal av åtgärder begränsar sig till att man skall följa frågan med uppmärksamhet och eventuellt tala med Volvo.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1986/87:369 om löntagarfondernas affärsetik

Anf. 66 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Gunnar Hökmark har frågat finansministern om han är beredd att tillsätta en kommission i syfte att granska löntagarfondernas affärsetik vad gäller optionsaffären med Svenska Handelsbanken, spekulatören i Fermenta och fondernas uppträdande vid börsen i övrigt.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Mitt svar på Gunnar Hökmarks fråga är nej. Förutsättningarna för löntagarfondernas verksamhet finns angivna i reglementet för allmänna pensionsfonden. Varje fond har därutöver en styrelse som ansvarar för fondens verksamhet. Riksrevisionsverket har vidare att granska löntagarfundsstyrelsernas medelsförvaltning.

Jag avvaktar däremot med intresse huruvida man inom näringslivet har för avsikt att vidta några åtgärder i anledning av de hot och ekonomiska påtryckningar som vissa företag och befattningshavare blivit utsatta för på grund av träffade avtal med löntagarfonder.

Anf. 67 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Först vill jag be att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Jag förstår att statsrådet inte är direkt beredd att närmare diskutera denna affär, ej heller att tillsätta en kommission för att granska denna och andra affärer som löntagarfonderna har gjort. Hela denna historia är nämligen ytterligt genant för socialdemokraterna. Ni genomdrev löntagarfonderna i strid med majoriteten av svenska folket och i strid med det svenska näringslivet med motiven att de skulle ge långsiktig kapitalbildning, solidarisk lönepolitik och insyn. Av långsiktig kapitalbildning har det inte blivit annat än en lång rad olika kortsiktiga köp på börsen, bl. a. av Fermentaaktier. Av den solidariska lönepolitiken och insynen har vi nu fått kvar ett antal hemligstämplade optionsavtal med ett knappt tjugotal direktörer i Svenska Handelsbanken om aktieposter till ett underliggande värde av ungefär 4 milj. kr. vardera.

Vad som borde vara av intresse att diskutera även för en socialdemokrat är om det verkligen är meningen att fonderna skall använda löntagarnas, företagens och företagarnas pengar för att på det här viset gynna en viss grupp genom optionsaffärer. Det som borde vara av intresse för allmänheten att få veta är hur pass förmånliga dessa optionsavtal var. Det är faktiskt så, herr talman, att ordföranden i Institutet mot mutor i en intervju har sagt att han skulle ha avrått från denna affär, om han hade blivit tillfrågad. Är inte ens detta av intresse för en fondanhängare att utreda? Det kan ju knappast vara så – jag tror inte att Bengt K. Å. Johansson vill hävda det – att det står i fondernas olika reglementen att de skall syssla med optionsaffärer eller korta affärer. Varför inte, Bengt K. Å. Johansson, medverka till att skapa litet ljus och insyn i de löntagarfonder som skulle ge insyn? Varför är ni rädda?

Anf. 68 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Vi är inte ett dugg rädda, Gunnar Hökmark. Detta är ett affärsavtal som andra som sluts dagligen och stundligen på den svenska marknaden. Aktiemarknadsnämnden har till yttermera visso yttrat sig i den här frågan och konstaterat att det inte strider mot god sed på aktiemarknaden, när man på det här sättet gör en affär med anställda i allmänhet eller ledande befattningshavare i ett bolag.

Den här affären som rör Östra löntagarfonden, tycker jag i stället handlar om vilka affärsmetoder som kan komma till uttryck i det enskilda näringslivet, när man genom hot och påtryckningar tvingar enskilda företag och enskilda anställda att avstå från affärer som de annars skulle ha gjort.

Anf. 69 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag tvingas konstatera att statsrådet ändå undviker det som den här frågan egentligen handlar om. Frågan gäller om de pengar som löntagarfonderna drar in från löntagare och företagare i Sverige skall användas till att gynna en viss grupp i näringslivet för att förmodligen göra denna grupp mer vänligt inställd till löntagarfondernas existens och det hot som de utgör mot det fria näringslivet.

Det hela borde vara rätt enkelt. Offentliggör dessa optionsavtal, så att människor får en möjlighet att bilda sig en uppfattning om huruvida detta var försök att köpa sig acceptans, eller om det är, som statsrådet hävdar, någonting helt vanligt och normalt.

Om det är så att fonderna skall bete sig som vilka som helst, vad var det då för vits med löntagarfonder? Vart har då det som ni talade om som långsiktig kapitalbildning och insyn tagit vägen? Jo, det har hamnat i ett antal hemligstämplade optionsavtal!

Anf. 70 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Den affär som Gunnar Hökmark talar om handlar bl. a. om huruvida löntagarfonderna skall få arbeta på marknadens villkor, vilket är en av de förutsättningar som angavs när löntagarfonderna tillskapades. Det är den frågan som nu har föranlett åtgärder från grupper inom näringslivet, och det är det som bekymrar mig i den här affären. Jag hoppas att Gunnar Hökmark nästa gång han kommer upp i talarstolen i vart fall är beredd att ta avstånd från de metoder som har kommit till uttryck här.

Anf. 71 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Det kunde vara en god sak om Bengt K. Å. Johansson ville hålla sig till det som är mina frågeställningar. Min fråga gällde bl. a.: Varför inte vara beredd att sprida litet ljus kring denna affär?

Det måste ändå vara besvärande för er att en av de mest uppmärksammade affärer som en av löntagarfonderna har gjort har varit en optionsaffär som skulle gynna en liten grupp direktörer i näringslivet, med ett avtal som är hemligstäplat.

Försök inte blanda bort korten! Jag vet att det har gjorts av andra av socialdemokratins företrädare. Man har tillsammans med en bankdirektör börjat tala om fascism och McCarthyism. Det är helt självklart att om det har förekommit olagliga hot eller någonting annat som inte hör hemma i ett demokratiskt samhälle så skall detta åtgärdas. Men det skall inte ske genom en diskussion här, utan har ett brott begåtts skall polisen undersöka det.

Den fråga som vi skall diskutera här är om fonderna skall syssla med hemliga optionsavtal. Men det vill Bengt K. Å. Johansson uppenbarligen inte undersöka.

Anf. 72 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Jag tycker det är intressant att den här frågan har kommit upp, och jag är tacksam för att Gunnar Hökmark råkade väcka frågan, så att vi fick möjlighet att diskutera detta.

Det intressanta är just att frågan har en annan och mycket viktigare

Prot. 1986/87:75
19 februari 1987

*Om löntagarfondernas
affärsetik*

dimension än huruvida enskilda avtal som träffas av löntagarfonderna skall vara hemligstämplade eller inte, som Gunnar Hökmark säger. Vi har sagt att löntagarfondernas affärer måste kunna behandlas precis som övriga avtal som aktiemarknadsföretag träffar med andra företag eller med enskilda. Om Gunnar Hökmark har en helt annan uppfattning beträffande offentligheten när det gäller avtal som träffas på den svenska marknaden än vad som nu gäller, kan vi diskutera den saken vid tillfälle.

Det intressanta här är enligt min uppfattning att vi har fått ett exempel på att man inte accepterar att löntagarfonderna arbetar på marknadens villkor och att de personer som är beredda att göra affärer med löntagarfonderna inte accepteras på marknaden utan stämplas av andra företrädare för näringslivet. Detta är det anmärkningsvärda i den här affären.

Anf. 73 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag förstår att statsrådet tycker att allt annat än själva frågeställningen är intressant att diskutera i detta fall. Likväl är det statsrådet som bör lämna besked om huruvida det är hans och regeringens uppfattning att löntagarfonderna skall syssla med optionsaffärer och om det är hans och regeringens uppfattning att de skall ägna sig åt olika typer av korta köp på börsen, som man bl. a. har gjort i fallet Fermenta.

När det gäller insyn och offentliggörande tror jag inte att statsrådet alltför mycket skall hänvisa till privata företag. Privata företag är just privata, med enskilt ägande, och de som äger dem kan ställa krav på den insyn de vill ha. I löntagarfonderna är vi alla delägare, vare sig vi vill eller ej, och bidrar alla med pengar. De är offentliga instanser. Och de kom till för att ni sade er vilja ge insyn.

Då säger jag bara: Offentliggör optionsavtalen! Tillsätt en kommission för att granska om fondernas affärsetik har motiverat deras existens!

Anf. 74 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! En grundförutsättning för löntagarfonderna har hela tiden varit att de skall ha samma chans som andra att arbeta med placeringar på börsen och med aktieaffärer. Om det vore så, att alla andra offentliggjorde sina affärer, skulle det inte vara något problem. Det finns en genomlysning för allmänheten, och den sker i de former som riksdagen har fastställt och som jag har redogjort för. Jag tycker att det är den form som vi skall hålla oss till.

Sedan kan jag konstatera att Gunnar Hökmark är ganska undfallande när det gäller att ta avstånd från den typ av påtryckningar som har förekommit i det här fallet och som har gjort att man i ett par affärer har brutit avtal som träffats, därför att man varit rädd för repressalier från personer som av företrädare för näringslivet uppmanats att utöva sådana.

Anf. 75 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Menar verkligen Bengt K. Å. Johansson att fonderna skall agera på börsen precis som alla andra? Detta är intressant. Ett av de motiv som ni sade er ha för ett införande av löntagarfonderna var ju att dessa inte skulle bete sig som alla andra. Det är den ena saken. Det kunde vara roligt att

få veta vad Bengt K. Å. Johansson tycker i detta avseende.

Så till den andra saken, och då måste jag fråga: Tycker Bengt K. Å. Johansson att ett optionsavtal – och i detta sammanhang har man ju börjat diskutera om det kan jämföras med bestickning – bara skall passera, att det inte finns någon anledning att pröva hur det förhåller sig? Ordföranden för Institutet mot mutor har ju faktiskt sagt att han har avrått. Är det således bara en optionsaffär bland alla andra när en löntagarfond försöker genomföra någonting sådant här?

Till sist: Det är inte så, att jag försöker fly undan Bengt K. Å. Johanssons fråga. Men jag håller mig till den fråga som har tagits upp här i dag.

Jag tror att också Bengt K. Å. Johansson kommer att få finna sig i att det existerar ett fondmotstånd. Detta kan ske i former som ingen av oss har någon anledning att hysa sympati för. Men det finns alltså ett fondmotstånd, och det tycker jag att även Bengt K. Å. Johansson borde respektera.

Anf. 76 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Jag kan i varje fall registrera att Gunnar Hökmark tar avstånd från en del av de metoder som man har tillämpat när det gäller att bekämpa löntagarfonderna. Tack för det!

Sedan vill jag framhålla att löntagarfonderna inte kan agera på aktiemarknaden precis som alla andra. Det finns nämligen ett särskilt placeringsreglemente, och det skall löntagarfonderna följa. Jag kan inte se att man inte följt detta också när man gjort omplaceringar av det slag som köpoptioner innebär, dessa som har utvecklats på marknaden under senare år.

Vidare vill jag erinra om att man för säkerhets skull vände sig till aktiemarknadsnämnden i den fråga som gällde Östra löntagarfonden, och där hade man inga invändningar.

Anf. 77 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Statsrådet avslutade sitt förra inlägg med att säga att man för säkerhets skull har vänt sig till aktiemarknadsnämnden för att kontrollera om det hela kunde vara acceptabelt ur affärsmässiga synpunkter. Man fick till svar att det var O.K.

Men eftersom man också diskuterar om det här kan jämföras med eller anses ligga nära vad som kallas bestickning, mutor, och eftersom ordföranden för Institutet mot mutor faktiskt har uttalat sig, uppstår frågan: Finns det ingen anledning att undersöka om det som här förevarit kan undersökas närmare?

Låt mig sedan, herr talman, likväl fråga: Står det någonting i reglementet för löntagarfonderna om att dessa skall syssla med optionsaffärer?

Ytterligare en sak – men den frågan får kanske vara vilande i denna kammare: Jag tar inte generellt avstånd från det som statsrådet i mycket allmänna ordalag antyder, eller insinuerar. Jag bara säger att brott är brott och skall som brott bekämpas. Men det skall man inte i allmänna ordalag jämföra med fri opinionsbildning – det luktar illa!

Prot. 1986/87:75
19 februari 1987

*Om avtal om handel
med optioner*

Anf. 78 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Det är synd att Gunnar Hökmark nu tar tillbaka en del av det som ändå verkade vara ett rimligt avståndstagande från de metoder som förekommit i denna affär.

Det är så, Gunnar Hökmark, att det i placeringsreglementet inte står någonting om optionshandel, därför att optionshandel av den här arten inte förekom när reglementet skrevs. Men för försäljningar och omplaceringar – alltså även optionsförsäljningar – finns det utrymme i reglementet. Om det skulle råda några oklarheter på den punkten, kan det mycket väl göras en precisering.

Anf. 79 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Bengt K. Å. Johansson gör en allmänt svepande insinuation om ett avståndstagande från min sida, och jag vill då fråga: Från vad? Jag har bara sagt att brott är brott och skall aldrig accepteras. Bengt K. Å. Johansson vill väl inte på fullt allvar hävda att telefonterror är någonting som karakteriserar fondmotståndarna? Det är i så fall en oerhörd förolämpning som han utslungar mot den majoritet av svenska folket som är emot löntagarfonder.

När det gäller handeln med optioner – om optioner är acceptabla och rimmar väl med det som anhängarna av löntagarfonder ville ha – kan jag inte förstå vad det är för fel i att en kommission prövar om löntagarfonderna i detta och andra fall har levt upp till den affärsetik som avsågs, när det finns så många fall som tyder på motsatsen.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1986/87:375 om avtal om handel med optioner

Anf. 80 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Rolf Kenneryd har frågat finansministern om de avtal som Östra löntagarfonden har träffat med befattningshavare i Svenska Handelsbanken och Svenska Handelsbankens personalstiftelse Oktogonen är förenliga med de motiv som låg till grund för beslutet om införande av löntagarfonderna.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Mitt svar på Rolf Kenneryds fråga är ja.

Anf. 81 ROLF KENNERYD (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, som var kort och klagörande. Innehållet är dock litet förvånande, samtidigt som det är både intressant och avslöjande.

De motiv som har angivits för införande av löntagarfonder har förvisso skiftat genom åren. De som har använts flitigast har varit behovet av riskvilligt kapital i näringslivet och ett ökat inflytande för de anställda. Det kan konstateras att löntagarfondernas verksamhet hittills har misslyckats i

dessa strävanden. Fonderna har i huvudsak sysslat med traditionell placementspolitik, och något ökat inflytande för de anställda har inte åstadkommits genom fondernas verksamhet. I näringslivet har under senare år gjorts ett antal riktade erbjudanden om förmånliga aktie- och optionsaffärer till högre befattningshavare i börsnoterade företag. Det mest kända är den s. k. Leoaffären.

Detta har föranlett en mycket omfattande debatt och även åtgärder från såväl näringslivsorgan som regeringen. När nu Östra löntagarfonden går ut till befattningshavare i Svenska Handelsbanken med liknande erbjudanden är det helt omöjligt att se hur detta handlingsätt kan förenas med de motiv som angivits för fondernas tillkomst. Det var väl inte tanken, herr statsråd, att löntagarfondernas medverkan till en spridning av ägandet skulle koncentreras till ett antal bankdirektörer? Det vore rimligt att statsrådet verkade för att löntagarfonderna inte upprepade ett sådant här klavertramp. Av svaret att döma kan detta icke förväntas, och jag beklagar det.

Anf. 82 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! I den proposition som förelades riksdagen när löntagarfonderna inrättades klargjordes att det på löntagarfondstyrelsernas medelsförvaltning borde ställas krav på god avkastning, långsiktighet och riskspridning samt att verksamheten borde inriktas på aktieköp i svenska företag. Det klargjordes också att omplaceringar och försäljningar av aktier skulle få ske och att man inte skulle behöva ha en alldeles strikt tillämpning.

Jag anser att det i det reglemente som upprättats för löntagarfonderna finns utrymme för denna typ av köpoptioner, bl. a. därför att, Rolf Kenneryd, de motiv som anförts för att utfärda köpoptioner i första hand är just riskspridning.

Anf. 83 ROLF KENNERYD (c):

Herr talman! Jag vill endast notera att vi på den här punkten har skilda meningar. Jag delar inte statsrådets uppfattning, utan jag anser att optionsaffärer i den här skepnaden är lika affärsetiskt omoraliska vare sig de genomförs med börsens hjälp eller under medverkan av löntagarfonderna.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1986/87:376 om prisstoppet

Anf. 84 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Rolf Kenneryd har frågat varför inte prisstoppet gäller politiska beslut såsom sotningsavgifter, va-avgifter, renhållningsavgifter, dagis- och fritidstaxor m. m.

Ett allmänt prisstopp omfattar i princip både privat och offentlig verksamhet. Enligt prisregleringslagstiftningen gäller dock att ett prisstopp bara avser frivilligt driven verksamhet. Kravet på frivillighet innebär för kommunernas del att taxor och avgifter i sådan verksamhet som kommunerna enligt lag eller förordning är skyldiga att ombesörja är undantagna från tillämpningen

av ett allmänt prisstopp. De avgifter som anges i frågan är exempel på detta. Jag kan tillägga att den prisregleringslag som gäller i dag för närvarande ses över av en särskild utredning, prislagsutredningen, som inom kort kommer att lägga fram ett förslag till ny lagstiftning på området. Därvid övervägs också frågor om vilka taxor och avgifter som skall kunna omfattas av ett prisstopp.

Anf. 85 ROLF KENNERYD (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet även för detta svar.

Vid förra torsdagens frågestund diskuterade vi giltighetstiden för det nu rådande prisstoppet. Jag berörde då bl. a. den eventuella nyttan och lämpligheten av ett prisstopp. Jag konstaterade exempelvis att effekten av ett generellt prisstopp ibland kan vara negativ. Statsrådet motsade inte vid det tillfället den uppfattningen.

Vid ytterligare studium av det nu gällande prisstoppet visar det sig att kommunala taxor för verksamheter som kommunerna enligt lag eller förordning är skyldiga att ombesörja är undantagna från prisstoppet. Statsrådet bekräftar detta i sitt svar. Det måste anses mycket märkligt. Taxesättningen vad gäller offentliga verksamheter påverkar självfallet inflationen på precis samma sätt som all annan prissättning. Den nu gällande ordningen kan ge intryck av att samhället när det gäller prisbildningen favoriserar offentliga verksamheter framför andra. Självfallet måste även offentliga verksamheter omfattas av prisstopp i den mån sådant över huvud taget skall gälla.

Jag är medveten om att huvuddelen av de kommunala taxorna fastställs i samband med budgetbehandlingen i november månad. Det finns dock åtskilliga taxor som korrigeras under löpande budgetår, och efter offentliggörandet av regeringens förslag till indragningar i det kommunala skatteutjämningsystemet finns det grundad anledning att anta att den här typen av taxehöjningar kommer att öka i omfattning.

Det nu gällande prisstoppet låter sig alltså kritiserats såväl vad gäller dess införande och dess giltighet som dess utformning.

Slutligen vill jag fråga, med hänvisning till det som Bengt K. Å. Johansson sade i slutet av sitt svar: När kan resultatet av den nämnda utredningen förväntas?

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1986/87:348 om åtgärder mot visst slag av bilolyckor

Anf. 86 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Margareta Hemmingsson har frågat justitieministern om han är beredd att vidta åtgärder för att förhindra ytterligare olyckor av en viss typ där bilmärket Audi 100 varit inblandat. Bakgrunden till frågan är att det i USA inträffat ca 300 olyckor av den typen. I Sverige har en sådan olycka med dödlig utgång inträffat.

Då Margareta Hemmingssons fråga främst rör trafiksäkerheten, har frågan överlämnats till mig för besvarande.

Enligt vad jag inhämtat från trafiksäkerhetsverket känner man där till två olyckor i Sverige vid vilka Audi 100-bilar övervarvat och inte kunnat bromsas. Förutom den olycka som Margareta Hemmingsson syftar på och som ägde rum i Stockholm skedde också en olycka i Trosa förra sommaren. Trafiksäkerhetsverket besiktigade tillsammans med generalagenten och Svensk Bilprovning denna bil den 17 februari. Resultatet av besiktningen är ännu inte klart.

Då trafiksäkerhetsverket följer utvecklingen mycket noga förutsätter jag att verket vidtar de åtgärder som bedöms nödvändiga.

Jag kan tillägga att en statlig utredning, produktåterkallelsekommittén, har i uppdrag att undersöka om det i Sverige bör införas möjlighet att återkalla produkter som visat sig farliga. Dessutom övervägs inom justitiedepartementet frågan om en allmän lagstiftning om produktansvar. En departementspromemoria i ämnet beräknas vara färdig till hösten.

Anf. 87 MARGARETA HEMMINGSSON (s)

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Det kändes litet grand som att uppleva en science fiction-film när man vaknade upp den 10 februari och hörde talas om bilar som kastade sig över trafikanter utan att föraren kunde göra någonting åt det hela. Och inte blev det bättre när man fick höra hur ombyggda bilar i USA hade fortsatt att bråka, om jag får kalla det så.

Frågan fick stor uppmärksamhet i massmedia under dagen, och när jag så småningom ställt min fråga visade det sig att en del åtgärder ändå var på gång. En vecka senare fick vi, som kommunikationsministern meddelade, också höra att trafiksäkerhetsverket tillsammans med generalagenten och Svensk Bilprovning beslutat sig för att se över bilar av detta märke ordentligt. Det är bra att vi har kommit därefter, samtidigt som man naturligtvis ställer sig litet undrande till vad som hade hänt om frågan inte hade fått så stor uppmärksamhet i radion denna dag.

Det är viktigt att konsumenter kan påverka när någonting är felaktigt, och de åtgärder som Sven Hultström nu meddelar om produktåterkallelsekommittén och en eventuell lag om produktansvar blir mycket betydelsefulla för att konsumenten, och i det här fallet också trafikanten eller fotgängaren, skall kunna känna sig säkra på att sådant här inte inträffar utan att säkerheten kontrolleras i förväg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om postverkets databas för transportstyrning

Anf. 88 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Margitta Edgren har frågat försvarsministern vilka åtgärder han ämnar vidta för att avlägsna den säkerhetsrisk som postverkets databas för transportstyrning innebär. Arbetet är så fördelat inom regeringen att jag skall besvara frågan.

Regeringen beslutade den 28 november 1985 om en ändring i förordningen (1981:421) om säkerhetsskyddet vid statliga myndigheter. Ändringen innebär bl. a. att myndigheterna skall samråda med överbefälhavaren innan de inrättar ADB-register med uppgifter som är känsliga från försvarssynpunkt. Enligt vad jag har erfarit har samråd tidigare ägt rum mellan postverket och överbefälhavaren, och förnyade kontakter kommer att tas inom den närmaste tiden.

Någon åtgärd från min sida är därför inte aktuell.

Anf. 89 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Vi talar om en databas som posten har utvecklat och som också marknadsförs med hjälp av färgbilder på ett gigantiskt pussel, där det sägs: Vi hjälper dig att pussla ihop Sveriges effektivaste transportvägar. Som slutprodukt ger detta system till den som köper det ett detaljerat och prioriterat rutförslag på en bildskärm. Man säger också att systemet är möjligt att integrera med delar av kundens eller den intresserades eget system.

Vad är då postens transportplaneringssystem för system? Jo, man har lagt samman delar av Sveriges karta som var och en för sig är tämligen harmlös. Men när man gör denna sammanslagning blir det, enligt vad SÅRB 1985 sade efter kontakt med militära experter, "ett utomordentligt underlag för fientligt sinnad makts planering av militära operationer".

Alla vet vi ju att vi är utsatta för en omfattande gränskränkning. Inte har det blivit bättre på senare år. Då är min fråga: Är det rimligt att man har dröjt så här länge innan man har tagit initiativ för att avlägsna den här risken?

Det är ju också så att respekten för sekretess och tystnadsplikt hos allmänheten urholkas när myndigheterna själva förfar på det här sättet.

I svaret verkar man medveten om att det här måste ses över. Jag utgår ifrån att kontakterna är tagna när jag om ett halvår ställer en ny fråga i ämnet, så att jag kan få till svar att man sett till att denna säkerhetsrisk är avlägsnad.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 90 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Christer Nilsson har frågat mig vilken principiell syn jag har på den regionala flygpolitiken i södra Sverige.

Från olika håll har det förts fram önskemål om en samordning av regionalflyget i södra Sverige. Regeringen har också tagit fasta på detta och givit luftfartsverket ett uppdrag att utarbeta ett förslag till ett bärkraftigt och utvecklingsbart regionalflygnät för södra Sverige. Verket skall vidare redovisa de ekonomiska förutsättningarna för flyg- och flygplatsdriften i existerande regionalflygnät. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juni i år.

Jag vill avvakta detta beslutsunderlag innan jag gör några närmare uttalanden om min syn på flygpolitiken i området. Jag har dock tidigare framhållit att det i dag finns en uppenbar risk för en överetablering av flygplatser.

Anf. 91 CHRISTER NILSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Bakgrunden till min fråga är den diskussion som förs om flygplatsfrågorna i nordöstra Götaland. Norrköping är transportcentrum för denna del av landet. Länsstyrelsen, landstinget, länets kommuner och luftfartsverket är överens om att flygplatsen i Norrköping är länsflygplats.

Länets ledande politiska parti har vid flera tillfällen uttalat att regionflygplatsen bör ligga i Norrköping.

Detta har gjort att man byggt ut flygplatsen. År 1984 byggdes en ny stationsbyggnad, och nu förlängs rullbanan. Ytterligare investeringar planeras. Nämnas bör att kommun och landsting i stor utsträckning medverkar vid investeringarna.

Parallellt med detta satsas det pengar – även skattemedel – på Saabflygfältet i Linköping. Investeringarna, marknadsföringen och uppgifter om planer på ökad trafik på Köpenhamn tyder på att man försöker öka trafiken på Saabflygfältet i framtiden.

Tidigare – redan på 1960-talet – var Saab ointresserat av civil trafik på sitt flygfält. På denna punkt tycks företaget nu ha ändrat uppfattning.

Dagens oklara situation har skapat osäkerhet inom bl. a. SAS. Vi riskerar i Östergötland att få två flygfält som konkurrerar ut varandra. Alla skäl talar för att trafiken bör koncentreras till den flygplats som pekats ut som länsflygplats.

Flygfarten är en sektor där tävlan mellan olika intressen kan innebära felinvesteringar och resursslöseri. Sektorn lämpar sig därför inte för marknadslösningar.

Herr talman! Nu gör inte kommunikationsministern något principuttalande om flygtrafiken med hänvisning till pågående utredning. Men, herr talman, jag noterar med tillfredsställelse att ministern delar min principuppfattning som den kommit till uttryck i frågan, nämligen att det finns risk för överetablering av flygplatser.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om uppskov med realisationsvinstbeskattningen i vissa fall

Om svensk text till finskspråkiga TV-program

Anf. 92 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Ivar Virgin har frågat mig om jag vill medverka till sådana förändringar av reglerna för uppskov med reavinstbeskattning att uppskov vid försäljning av en jordbruksfastighet skall kunna medges även i vissa fall när säljaren inte varit bosatt på fastigheten.

Som Ivar Virgin själv påpekar har kommittén för reavinstuppskov föreslagit ändringar av uppskovslagstiftningen, bl. a. i fråga om bosättningskravet vid försäljning av jordbruksfastighet. Kommitténs betänkande (SOU 1985:38–39) Reavinstuppskov – Fastigheter har remissbehandlats, och förslagen bereds nu vidare inom regeringskansliet. Innan detta arbete har slutförts vill jag inte ta ställning till vilka förändringar av uppskovslagstiftningen som kan vara påkallade.

Anf. 93 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

I det fall som jag har tagit upp i min fråga visas med all önskvärd tydlighet att lagstiftningen om uppskov med reavinstbeskattningen är behäftad med allvarliga fel. Det kan ju inte vara någon principiell skillnad mellan boende på en jordbruksfastighet och boende strax intill, när detta boende beror på att den äldre generationen vill bo kvar på den gård som den yngre generationen har tagit över. Det är ekonomiskt betungande att bygga nytt i förhållande till att hyra eller köpa ett bostadshus i närheten. Jag är medveten om att uppskov med reavinstbeskattningen inte kan beviljas som lagen nu är utformad. Enligt min mening är det uppenbart obilligt. Jag hoppas att finansministern vill medverka till att en förändring sker snarast. Nuvarande lagstiftning innebär att ett handlande som från mänskliga utgångspunkter är hedrande behandlas sämre än ett handlande som kan vara styrt av vår komplicerade skattelagstiftning.

Jag hoppas att finansministern delar min uppfattning att det fall som jag har tagit upp för närvarande behandlas på ett högst otillfredsställande sätt. Jag tycker inte att det vore att locka ut finansministern på hal is att begära ett besked om att finansministern verkligen har den uppfattningen. Ett sådant besked skulle vara utomordentligt välkommet.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1986/87:379 om svensk text till finskspråkiga TV-program

Anf. 94 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Margareta Fogelberg har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta i frågan om svensk text till finskspråkiga TV-program.

Frågan syftar på den utsändning av en finländsk TV-kanal som sker över Storstockholmsområdet. För sändningarna gäller lagen (1986:3) om rundra-

diosändning av finländska televisionsprogram. Enligt lagens 2 § skall sändningen bestå av vidareändning av program som samtidigt eller kort tid dessförinnan har sänts i Finland av det finländska rundradioföretaget Oy Yleisradio Ab. Programmen vidareändras i det skick de har när de sänds i Finland.

För utsändningen i Sverige svarar Riksförbundet Finska föreningar i Sverige. Svenska staten står för de tekniska kostnaderna för rundradiosändningen medan Riksförbundet svarar för övriga kostnader. Sändningarna innehåller program på både finska och svenska språket. Bl. a. sänds ett dagligt nyhetsprogram på svenska.

En avgörande förutsättning för att utsändningarna skulle kunna inledas var den ändring i upphovsrättslagen (1960:729) som trädde i kraft den 1 juli 1986. Ändringen innebär att ett avtal om återutsändning av verk som ingår i en trådlös ljudradio- eller televisionsutskickning under vissa förhållanden kan ge rätt att vidareändras även verk av upphovsmän som står utanför den avtalsslutande organisationen. Ett villkor för att detta skall gälla är att det rör sig om en samtidig och oförändrad vidareändring, dvs. att ingen ändring har gjorts i förhållande till den ursprungliga sändningen.

Textning till svenska utöver vad som sker när programmen sänds i Finland skulle dels leda till kostnader i Finland för själva textningen, dels skapa upphovsrättsliga problem. Mot denna bakgrund är jag inte beredd att vidta några åtgärder av det slag som frågeställaren åsyftar.

Jag kan tillägga att sändningarna över Storstockholmsområdet skall avlösas av TV-sändningar via Tele-X-satelliten. Enligt de förutsättningar som gäller för dessa skall program på finska språket översättas till svenska.

Anf. 95 MARGARETA FOGELBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret och hoppas verkligen att jag inte har blandat ihop några begrepp nu. Min undran gäller egentligen både Sveriges Radio och televisionen. Jag uppskattar verkligen bådas ansträngningar att ge samhällsinformation till olika invandrargrupper om deras hemländer och på deras eget språk.

Men ur den största invandrargruppen, den finländska, har man sorterat bort de svensktalande. Under flera år har deras företrädare uppvaktat både Sveriges Radio och televisionen, och jag skulle aldrig ha besvärat kulturministern med den här frågan om jag sett någon annan möjlighet att påverka Sveriges Radio.

Nu i mars skall Finland välja ny riksdag, och valrörelsen pågår för fullt. Sveriges Riksradio och Sveriges Lokalradio ger valinformation på finska, men finlandssvenskarna får ingen information alls. Jönköpings Lokalradio utgör ett lysande undantag. Den har också något så ovanligt som tvåspråkiga ungdomsprogram.

Sveriges Radio och televisionen sänder ett sammandrag av veckans nyheter, Viikkokatsaus, och det är inte textat till svenska. En lustighet som jag noterat är att när en intervjuad person i programmet inte talar finska, då kan man texta det till finska. TV-programmet Ykköskanava är visserligen textat, men det sänds bara var fjortonde dag och har hittills inte haft någon information om finska valet.

Under flera år har företrädarna uppvaktat både Sveriges Radio och televisionen, och jag vet att man också har varit i kontakt med kulturministern. Nu vet jag att Sveriges Radio skall sköta sin verksamhet inom ramen för avtalet med staten och utan inblandning av riksdagen, men med hänsyn till företagets monopolställning och att man inte på något sätt visat att man förstått vad riksdagen har uttalat, anser jag att man missbrukar den integritet som avtalet garanterar. Någon måste faktiskt säga ifrån, och de som hör av sig för att de är missnöjda tror att det är politikerna som har det yttersta ansvaret och då i synnerhet kulturministern.

Därför, herr talman, skulle jag vilja veta vilka möjligheter Sveriges Radios styrelse egentligen har att ge direktiv som stämmer med riksdagens mening utan att det uppfattas som otillbörlig inblandning.

Anf. 96 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Sveriges Radios styrelse har naturligtvis alla möjligheter att uttala uppfattningar och ta ställning inom ramen för det uppdrag styrelsen har fått.

Jag är ledsen att mitt svar uppenbarligen kommit att ligga något vid sidan av den fråga som Margareta Fogelberg egentligen hade velat ställa. Skälet var den referens som gjordes till kulturutskottets uttalande, och det handlade just om överföring av finska TV-program till Sverige över Nackasändaren. Det var därför mitt svar koncentrerades till dem.

Frågan om textning eller svenskspråkiga program riktade till finlandssvenskar i Sverige har jag haft uppe tidigare, och jag har naturligtvis förståelse för att svenskspråkiga finländska medborgare i Sverige har behov av information exempelvis inför ett val. Samtidigt är det inte utan vidare givet att man skall definiera människor som går omkring i det svenska samhället och talar svenska som bärare av ett minoritetsspråk eller ett invandrarspråk.

Jag måste erkänna att för mig är det svårt att definiera svenska, talad i Sverige, som ett minoritetsspråk. Det är naturligtvis skälet till att den här gruppen, i de speciella fall då det kan finnas behov av en till den riktad information, möjligen inte alltid har uppmärksamats. Men generellt vill jag ändå säga att jag tror att den finlandssvenska gruppen i Sverige har jämförelsevis goda förutsättningar att hålla sig informerad om vad som händer både i vårt land och i Finland.

Anf. 97 MARGARETA FOGELBERG (fp):

Herr talman! Jag tycker inte heller att finlandssvenskarna tillhör en språklig minoritet, men de tillhör en etnisk minoritet. De har fortfarande känslan av att tillhöra en nationalitet. De har en egen kultur, och de har ett eget språk, nämligen i Finland. Finland är ju tvåspråkigt. För mig är detta i högsta grad en demokratifråga.

Nästa vecka sammanträder Nordiska rådet, och jag tycker att det vore väldigt genant om någon då skulle kritisera oss för att diskriminera en etnisk minoritet. Men jag är väldigt glad att Bengt Göransson har uppmärksammat problemet och hoppas att han tycker att något borde kunna rättas till.

Anf. 98 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Helt kort: I avtalet med Sveriges radiokoncernen talas om invandrare och minoritetsspråk, och det är därför vi har den situationen.

Anf. 99 MARGARETA FOGELBERG (fp):

Herr talman! Jag delar statsrådets mening och vet att det står så, men jag tycker att det är en olycklig formulering, och det får man också försöka göra någonting åt.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1986/87:74 Näringspolitik inför 1990-talet

1986/87:80 Forskning

26 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 18 februari

1986/87:182 av Ivar Franzén (c) till finansministern om hemvårdsbidraget:

Många äldre personer har kunnat skaffa sig en trygg service i hemmiljö med hjälp av s. k. hemvårdsbidrag. Det har varit möjligt genom att en eller flera anhöriga har ställt upp med hjälp och stöd i en omfattning som skapat trygghet och trivsel.

Kommunerna har bidragit till arrangemanget med hemvårdsbidrag, vilket i de flesta fall rört sig om några hundra kronor i månaden men ibland upp till ett par tusen kronor per månad. 1985 var det 86 kommuner som tillämpade någon form av hemvårdsbidrag, och totalt kostade det kommunerna ca 53 milj. kr. Detta belopp kan jämföras med kostnaderna för social hemhjälp, som uppgår till ca 5 miljarder kronor per år.

Hittills har hemvårdsbidraget varit skattefritt och betraktats som ett uppskattande stimulansbidrag till den äldre och hennes/hans anhöriga. Service/vårdnadseffekten av bidraget har sannolikt varit mångfalt större per krona än i t. ex. den sociala hemhjälpen.

Nu har riksskatteverket bestämt att hemvårdsbidraget skall beskattas fr. o. m. 1987 års taxering. Effekten kan bli förödande. Hemvårdsbidraget kan inte längre utgå till vårdmottagaren, för då uppstår både dubbelbeskattning och arbetsgivaransvar med kostnader för sociala avgifter. Kvarvarande nettovärde på hemvårdsbidraget blir i storleksordningen 20–40 %. Det är uppenbart att riksskatteverkets beslut är ett dråpslag mot en kostnadseffektiv och uppskattad vårdform.

I en del fall kan kommunerna anställa den anhöriga och till en merkostnad

Prot. 1986/87:75
19 februari 1987

Meddelande om interpellationer

på ca 150 % medverka till att nettovärdet på hemvårdsbidraget bibehålls. I de fall flera anhöriga deltar i service/vårdarbetet är ett anställningsförhållande knappast möjligt. En del anhöriga vill inte ha ett anställningsförhållande med kommunen.

Många äldre och deras anhöriga har också reagerat mycket negativt på beskedet om beskattning. Hanteringen av bidraget kompliceras. Pensionärer som inte deklarerat på många år har nu fått en förtryckt deklara-tionsblankett och kommer – om inget görs – att få betala skatt för första gången på många år. De har inte fått någon inkomstförstärkning, och för dem är förändringen ologisk och ofattbar. De anhöriga känner att deras insatser för att lämna vård och service nedvärderats och uppfattar det som en signal om att deras insatser inte är önskvärda.

Alternativet till fortsatt service/vård i hemmet kan bli "ålderdomshem" (servicehus med helinackordering) eller sjukhem. Kostnaden per år för detta är 150 000–200 000 resp. 300 000–400 000 kr. – att jämföra med hemvårdsbidragets kostnad på 6 000–24 000 kr. per år.

De frågor man måste ställa är bl. a.:

Har riksskatteverket varit medvetet om konsekvenserna av sitt beslut?

Är det rimligt att slå ut en kostnadseffektiv och uppskattad service/vård och samtidigt drastiskt öka skattebetalarnas kostnader för att åstadkomma motsvarande service/vård?

Med hänvisning till vad som ovan anförts vill jag ställa följande fråga till finansministern:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att hemvårdsbidraget även i fortsättningen skall kunna möjliggöra en kostnadseffektiv och uppskattad service/vårdform?

1986/87:183 av *Anita Bråkenhielm* (m) till utrikesministern om de internationella reglerna för fiske- och handelsfartyg:

Ett sätt för stormakter att utöka sitt inflytande över små stater kan vara att utsätta dem för på olika sätt förödmjukande behandling. Internationella folkrättsliga regler och regler för avtal mellan nationer kan tillämpas på ett sätt som antyder att stormakten vill visa den mindre staten att nationell suveränitet kan antas vara ett begrepp som hanteras olika från fall till fall.

För oss i Sverige, med vår av oss själva definierade och av ingen garanterade alliansfria politik, är det viktigt att inget tvivel råder om att vi betraktar oss som likaberättigade med andra stater vad gäller hävdandet av vårt territorium och våra medborgares rätt till icke-diskriminerande behandling.

Det öppna samhället kommer, vid jämförelser med mera slutna samhällssystem, ibland i vad som kan synas vara oförtjänt underläge.

Ett irritationsmoment för kustbefolkning och yrkesutövande fiskare är att olika regler tycks råda vad gäller t. ex. sökandet av nödhavn, vistelse i territorialvatten och t. o. m. behandling på internationellt vatten av icke-statsfartyg.

Jag vill fråga utrikesministern:

Ser utrikesministern någon möjlighet att i internationella överläggningar med strandstaterna kring Östersjön tillse, att en likvärdig behandling av de olika staternas fiske- och handelsfartyg uppnås när det gäller t. ex. möjligheterna att söka s. k. nödhavn på annan stats område?

Prot. 1986/87:75
19 februari 1987

Meddelande om interpellationer

1986/87:184 av *Alf Svensson* (c) till statsrådet Bengt Lindqvist om anställning som dagbarnvårdare för egna barn:

I TV-programmet *Magasinet* i TV 2 den 12 februari presenterades en mor som hade sex minderåriga barn. Under små materiella omständigheter hade tydligen familjen skapat en harmonisk familjegemenskap. Mamman var hemma hos barnen och gav dem kärlek, omsorg och vård, och hon uttalade mycket entydigt att detta också var hennes önskan.

I magasinprogrammet deltog från regeringspartiets sida riksdagsledamoten *Margareta Persson*. Hon uttalade att "när man har så många barn som Du (syftade på sexbarnsmamman, min kommentar) tycker jag att det är en utmärkt lösning att kunna bli anställd som dagmamma, men man kan kanske inte direkt säga att alla som bara har ett barn skall kunna bli anställd, för då kan det bli lite mer komplicerat. Men har man så här många barn är det en utmärkt lösning."

Reportern *Göran Elwin* frågade:

– Om man har tre barn, som Du har, skulle Du då tycka att det var OK (med anställning som dagbarnvårdare, min kommentar)?

– Det kan man diskutera, svarade *Margareta Persson*.

Göran Elwin frågade:

– Och det är väl en skillnad jämfört med för några år sedan, i din attityd eller i den socialdemokratiska attityden?

– Nej, det tror jag inte – – –, svarade *Margareta Persson*.

I många av vårt lands kommuner försiggår för närvarande en debatt om den lagliga möjligheten att utbetala en form av ersättning till föräldrar som vårdar och fostrar egna barn, via anställning som dagbarnvårdare. Debatten har motiverats dels av intresse för valfrihet inom barnomsorgen, dels av insikten om att det för flera kommuner blir svårt att nå det av riksdagen uppsatta målet om förskola för alla barn före 1991. Det är viktigt att entydiga besked ges till kommuner som söker nya vägar inom barnomsorgen.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga statsrådet:

1. Är statsrådet beredd att medverka till en ändring av nuvarande bestämmelser beträffande familjedagbarnvårdare, så att det blir möjligt för kommuner att anställa föräldrar med många barn som dagbarnvårdare, med uppgift att vårda de egna barnen?

2. Om så är fallet, kommer även föräldrar med två eller tre barn att få möjlighet att räkna sina barn som underlag för dagbarnvårdarlön?

Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 18 februari

1986/87:384 av *Bengt Silfverstrand* (s) till finansministern om löntagarfondernas verksamhet:

Löntagarfonder infördes 1983 genom ett demokratiskt beslut i Sveriges riksdag. Ett av syftena med fonderna är att kunna förse mindre företag med riskkapital. I dagarna har en tilltänkt affär mellan tjänstemän i en affärsbank och en löntagarfond förhindrats genom klart odemokratiska metoder. Bl. a. har hot och trakasserier förekommit i sammanhanget.

Jag vill därför ställa följande fråga:

Vilka åtgärder tänker finansministern vidta i syfte att slå vakt om att löntagarfondernas verksamhet kan fullföljas enligt i demokratisk ordning fattade beslut?

1986/87:385 av *Ivar Virgin* (m) till statsrådet *Bengt Göransson* om Dalarö Skans:

Är regeringen beredd att godta att byggnadsminnesmärket Dalarö Skans, från 1600-talet, byggs om till restaurang?

1986/87:386 av *Anna Wohlin-Andersson* (c) till socialministern om reglerna för omhändertagande av barn:

Två fall av omhändertagande av barn är för närvarande aktuella i mitt hemlän. Det ena gäller ett barn som med tvång förts från fosterföräldrarna till den biologiska fadern. Det andra gäller ett barn som frångått rätten att vara hos sin biologiska mor.

Med anledning av de reaktioner dessa fall givit upphov till vill jag till socialministern ställa följande fråga:

Avser statsrådet ta några initiativ för att se över gällande regler för omhändertagande av barn?

1986/87:387 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till utrikesministern om handläggningen av visst asylärende vid svenska ambassaden i Lesotho:

Enligt uppgifter i massmedia sökte en tidigare minister i Lesotho asyl på den svenska ambassaden i Maseru ett par månader innan han blev mördad. Olika besked har lämnats om orsaken till att han inte fick hjälp att lämna landet.

En UD-tjänsteman har i Expressen förklarat att ministern fick beskedet att han måste söka asyl i ett annat land. Undantag kunde bara göras om det förelåg omedelbar livsfara, och så bedömde man inte situationen. En annan UD-tjänsteman har i samma tidning förklarat att den före detta ministern själv inte vill att förhandlingar skulle tas upp med den nya regimen. En tredje

UD-tjänstemän har enligt Dagens Eko hävdade att Sverige ställt sig positivt men att det inte förelåg någon formell asylansökan.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

Vad är orsaken till att den före detta ministern i Lesotho inte fick hjälp av den svenska ambassaden?

den 19 februari

1986/87:388 av *Hugo Bergdahl* (fp) till justitieministern om åtgärder mot snatteri:

Snatteri i varuhus och butiker har utvecklats alltmer till ett ekonomiskt och socialt problem. Personal av olika kategorier som arbetar inom handelsområde upplever i många fall en otrygg och stressad situation. Snattare å sin sida uppfattar att det mot bakgrund av ringa risk för straffpåföljd "är gratis för såväl ungdom som äldre att begå vardagsbrott av typ snatteri".

Vilka åtgärder avser justitieministern vidta för att stävja omfattningen av snatteri?

1986/87:389 av *Ingemar Eliasson* (fp) till statsrådet Lena Hjelm-Wallén om biståndssamarbetet med Etiopien:

Amnesty International presenterade nyligen en rapport som beskrev brutal, omfattande och systematisk tortyr i etiopiska fängelser.

I vittnesmål efter vittnesmål har offren berättat för Amnesty att de blivit utsatta för upprepad tortyr i syfte att förmå dem att erkänna inblandning i politisk opposition och namnge motståndare till regimen. Tortyren har också drabbat medlemmar av protestantiska kyrkor för att förmå dem att avsvära sig sin tro.

En del av offren har förts bort efter tortyren, uppenbarligen för att dödas i hemlighet. Andra har dött i samband med tortyr. Det finns likaså rapporter om att skolungdomar i 13–14-årsåldern har torterats.

Offren har hotats med att de kan bli fängslade igen om de avslöjar hur de har blivit behandlade.

Det svenska biståndssamarbetet skall enligt en enig riksdag främja en demokratisk samhällsutveckling.

Mot denna bakgrund vill jag fråga biståndsministern:

Vilka slutsatser kan enligt regeringens mening dras beträffande biståndssamarbete av Amnestys rapporter om tortyren i Etiopien?

28 § Kammaren åtskildes kl. 16.51.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON